

NAAR ARMOEDE- VRIJE GEMEENTEN

**Vergelijking en verbeterpunten
voor gemeentelijke regelingen
voor minima, chronisch zieken
en mensen met een beperking**

Regio Noordwest

Januari 2026

DOWNLOAD dit bestand voor *volledige* interactieve functionaliteit en open het met Adobe Reader op desktop of laptop. De interactieve functionaliteit werkt niet of slechts ten dele bij opening in een browser!

Door de **KLIKBARE INHOUDSOPGAVE** kom je direct op de pagina of het artikel van je keuze. Met de **THUISKNOP** keer je terug naar de inhoudsopgave. Je kan natuurlijk ook gebruik maken van de standaard interface (bladwijzers) van je pdf reader. Bij verwijzing naar een **BIJLAGE** keer je terug naar de 'vertrekpagina' door een klik op het **paginacijfer** van de betreffende bijlage.

COLOFON

Uitgave FNV

Tekst

Vormgeving Studio FNV

Fotografie

Druk Repro FNV

Order 260041

januari 2026, © FNV

INHOUD

AFKORTINGEN	4
INLEIDING: SOCIAAL BELEID ONDER DRUK	5
Decentralisatie en bezuiniging	5
Armoede en ongelijkheid in Nederland: besteedbaar inkomen moet omhoog	5
Eerdere onderzoeken en FNV petitie 'Stop de Postcodeloterij'	5
Over dit rapport en het FNV Manifest Gemeenteraadsverkiezingen 2026	6
Methodologische beperkingen	8
GEMEENTEBELEID NOORDWEST IN KAART: INVENTARISATIE EN VERGELIJKING	9
1. De individuele inkomensloeslag	9
Gemeentelijk beleid	11
Standpunt FNV	12
2. Bijzondere bijstand	13
Gemeentelijk beleid	13
Standpunt FNV	15
3. Overige gemeentelijke minimaregelingen	15
Gemeentelijk beleid	15
Standpunt FNV	17
4. Collectieve aanvullende zorgverzekering	17
Gemeentelijk beleid	17
5. Compensatie eigen risico in de gemeentepolis	20
Gemeentelijk beleid	20
6. Compensatie meerkosten chronisch zieken en mensen met een beperking	21
Gemeentelijk beleid	22
Standpunt FNV	23
7. Compensatie eigen bijdrage Wmo	23
Gemeentelijk beleid	23
Standpunt FNV	25
8. Mantelzorgwaardering	26
Gemeentelijk beleid	26
Standpunt FNV	27
9. Hoe gemeenten inwoners informeren over minimaregelingen	28
10. Minima initiatieven van maatschappelijke organisaties en de FNV	29
11. Niet-gebruik van voorzieningen: verbeter bekendheid en wees ruimhartig	29
Niet-gebruik van voorzieningen bij laag inkomen	30

CONCLUSIES	31
AANBEVELINGEN	32
Het borgen van bestaanszekerheid vraagt om actie van het Rijk	32
De gemeente heeft een belangrijk rol	32
BIJLAGE 1: OPMERKINGEN VAN GEMEENTEN	34
BIJLAGE 2: ERVARINGEN EN AANBEVELINGEN VAN RESPONDENTEN	36
Ervaringen met het gemeentelijk minimabeleid	36
Aanbevelingen van respondenten voor gemeenten	40
Alkmaar	40
Zaanstand (Edam-Volendam)	41
Purmerend	43
Amstelveen (Aalsmeer, Uithoorn, Ronde Venen)	43
Haarlemmermeer	44
Amsterdam	44
BIJLAGE 3: LITERATUUR EN ACHTERGROND	49
BIJLAGE 4: TOELICHTING BELEIDSCONTEXT	50
Bijstand, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen	50
Wat doen gemeentes allemaal en wie ziet erop toe?	50
Chronisch ziek of gehandicapt	51
Wat is het 'sociaal minimum'?	51

AFKORTINGEN

AOW	Algemene Ouderdomswet
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CER	Compensatie eigen risico
CIZ	Centrum Indicatiestelling Zorg
IIT	Individuele inkomenstoeslag
Nibud	Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting
SVB	Sociale Verzekeringsbank
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
wsm	wettelijk sociaal minimum
Wtcg	Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten
WWB	Wet werk en bijstand

INLEIDING: SOCIAAL BELEID ONDER DRUK

DECENTRALISATIE EN BEZUINIGING

In 2009 en 2015 vonden ingrijpende veranderingen in het Nederlands sociaal beleid plaats, waarin belangrijke overheidstaken naar de gemeenten werden overgeheveld. De politieke redenering dat decentralisatie hulp dichterbij de burger zou brengen en efficiënter (lees goedkoper) zou zijn, werd zonder toetsing of randvoorwaarden geïmplementeerd met een onmiddellijke bezuinigingsslag. De gemeentes kregen dus minder geld dan het Rijk eerder uitgaf voor dezelfde taken.¹

Dit leidde tot strengere selecties van wie hulp kreeg en verschillen tussen gemeenten in ondersteuning. Sociale lasten werden hiermee direct verhaald op arme bevolkingsgroepen, in plaats van gefinancierd te worden door herverdelingsmaatregelen, zoals progressieve belastingen op eigendom en winst.

ARMOEDE EN ONGELIJKHEID IN NEDERLAND: BESTEEDBAAR INKOMEN MOET OMHOOG

Armoede groeit in Nederland: De kloof tussen mensen die vooruitkomen en mensen die achterblijven wordt steeds groter. Daarnaast groeit het aantal mensen dat op of net boven de armoedegrens leeft, en neemt ook het probleem van verborgen armoede verder toe. Het is belangrijk je hierbij voor ogen te houden dat volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) maar liefst 540.000 Nederlanders onder de armoedegrens leven, terwijl 1,2 miljoen anderen er slechts net boven zitten.² De armoedecijfers zijn in feite groter gezien naast het inkomen de kosten van, onder andere, schulden niet meegerekend worden, welke het besteedbaar inkomen verder verlagen.

De Advies Commissie sociaal minimum heeft in 2023 duidelijk uitgesproken: “Bij realistische uitgangspunten komen bijna alle huishoudens tekort,” alleenstaanden en stellen bijna 100 tot 200 euro per maand. In andere woorden: als het Rijk geen extra maatregelen neemt vallen mensen die op het sociaal minimum leven de komende jaren in armoede. Het rapport waarschuwt ook voor kinderarmoede: bij huishoudens met kinderen lopen tekorten op van 200 tot bijna 500 euro per maand.

Dat brengt de Commissie tot de conclusie dat het besteedbaar inkomen omhoog moet, in het bijzonder het besteedbaar inkomen van huishoudens met kinderen.

Dit benadrukt de dringende noodzaak van structureel armoedebeleid, wat de algemene verhoging van inkomens inhoudt, met name betere lonen, vaste arbeidscontracten, en een hoger minimumloon en afgeleid sociaal minimum, om ongelijkheid en armoede effectief tegen te gaan.

EERDERE ONDERZOEKEN EN FNV PETITIE ‘STOP DE POSTCODELOTERIJ’

Over de bovengenoemde decentralisaties en stelselwijzigingen is door diverse partijen – waaronder het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud), de Adviescommissie sociaal minimum en het CBS – onderzoek verricht. Telkens blijkt dat er aanzienlijke verschillen bestaan in minima- en zorgkostenregelingen tussen gemeenten.

De belangrijkste aanbevelingen uit 2023 van de Adviescommissie sociaal minimum zijn in november 2025 nog door Divosa en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) bevestigd in hun verkenning van het bestaande stelsel: hier komt duidelijk naar voren dat een fundamentele herstructurering van de armoedediensverlening noodzakelijk is. Met name de gemeentepolis, studietoeslag en individuele inkomensvoet zouden weer terug moeten naar het Rijk.

¹ Zie Bijlage 4 voor een toelichting op deze beleidsontwikkelingen.

² CBS, 17 oktober 2024, [Nieuwe armoedemeting: 540 duizend mensen arm in 2023](#)

Een echt toereikend inkomen is nog altijd niet gerealiseerd, en er is ook nog geen landelijk armoedekader met duidelijke normen voor inkomen en bijzondere bijstand. Met zo'n kader zou het Rijk kunnen zorgen voor voldoende inkomen én voldoende middelen voor gemeenten, zodat zij hun taken goed kunnen uitvoeren. Nu wordt lokaal maatwerk nog vaak ingezet als tijdelijke oplossing voor problemen die eigenlijk structureel van aard zijn, aldus Divosa en VNG.³

Een niet-limitatief overzicht van eerdere onderzoeken is opgenomen in Bijlage 3. Ook FNV heeft meerdere onderzoeken uitgevoerd naar sociaal beleid en regelingen voor mensen met een laag inkomen of een chronische ziekte of beperking.⁴

Naast verschillen tussen gemeenten constateert ook FNV dat de bedragen te laag zijn, de regelingen te complex en de verdeling van inkomens te oneerlijk. In de zomer van 2024 heeft FNV volkspetitie gelanceerd onder de naam **'Stop de Postcodeloterij'**, welke oproept tot:

- landelijke standaardisering (een deel van het sociaal domein terug naar het Rijk)
- verbetering van het armoedebestand en verhoging van het sociaal minimum
- meer gelijkheid tussen gemeenten.

OVER DIT RAPPORT EN HET FNV MANIFEST GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2026

In maart 2026 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats, hét moment om invloed uit te oefenen op lokale beleidskeuzes, omdat partijen hun programma's vaststellen en coalities worden gevormd. De komende 4 jaar zullen actieve leden het sociaal beleid monitoren en in gesprek gaan met hun gemeenten. Als basis hiertoe dient het *FNV Manifest Gemeenteraadsverkiezingen 2026*, specifiek Deel A: *Bestaanszekerheid: armoedevrije gemeente* (zie kader hieronder).

Om inzicht krijgen in verschillen tussen gemeenten en knelpunten in bestaanszekerheid, heeft FNV Lokaal Noordwest een onderzoek uitgevoerd. Daarbij zijn gemeenten in de regio's Alkmaar, Amstel-Meerlanden, Zaanstreek-Waterland en Amsterdam benaderd met het verzoek een enquête in te vullen, de volgende gemeenten hebben op de enquête gereageerd:

1. Alkmaar
2. Purmerend (Zaanstreek-Waterland)
3. Waterland (Zaanstreek-Waterland)
4. Edam-Volendam (Zaanstreek-Waterland)
5. Wormerland (Zaanstreek-Waterland)
6. Amstelveen (Amstel-Meerlanden)
7. Aalsmeer (Amstel-Meerlanden)
8. Uithoorn (Amstel-Meerlanden)
9. De Ronde Venen (Amstel-Meerlanden)
10. Amsterdam

³ Binnenlands Bestuur, Stijn Vos, december 2025, **Maatwerk om gaten te dichten, armoedestelsel moet anders**; Divosa, december 2025, **Fundamentele herziening armoedediensverlening nodig**

⁴ FNV, Nieuwsbericht, oktober 2024, **Grote verschillen tussen gemeenten in zorg en minimabeleid - FNV**, Rapport (augustus 2024): **Een verkenning van rechtsongelijkheid in het sociaal domein**

De volgende gemeentes uit Zaanstreek-Waterland hebben niet, of slechts gedeeltelijk, gereageerd: Landsmeer, Zaanstad en Oostzaan. Het is mogelijk dat zij het beleid van aangrenzende grotere gemeenten volgen.

De centrale vraag in dit onderzoek was hoe gemeenten invulling geven aan sociale regelingen die in 2009 en 2015 naar hen zijn gedecentraliseerd. Het betreft hierbij de volgende regelingen, die in het volgende hoofdstuk verder toegelicht worden:

1. De individuele inkomenstoeslag
2. Bijzondere bijstand
3. Collectieve aanvullende zorgverzekering
4. Compensatie eigen risico
5. Compensatie meerkosten chronisch zieken en mensen met beperking
6. Compensatie eigen bijdrage Wmo (maatwerk en algemeen)
7. Mantelzorgwaardering

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 zal over de uitkomsten van het onderzoek overleg worden gezocht met de wethouders die verantwoordelijk zijn voor het sociaal domein in de genoemde gemeenten. In het onderzoek zijn ook FNV leden gevraagd om hun ervaringen met en verbetervoorstellen voor het gemeentelijk sociaal beleid te delen. De resultaten van deze uitvraag zijn in bijlage 2 toegevoegd.

FNV MANIFEST GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2026

BESTAANSZEKERHEID: ARMOEDEVRIJE GEMEENTE

1. Bezuinig niet op het sociale domein, maar voer actie!

De landelijke overheid heeft met ingang van 2026 grote bezuinigingen gepland richting lokale overheden (ook wel ravijnjaar). De FNV vindt deze bezuinigingen onverantwoord, zeker als deze worden doorvertaald naar het sociale domein en/of de volkshuisvesting. Bezuinigingen op deze terreinen zullen direct de bestaanszekerheid van grote groepen mensen aantasten en de armoede vergroten. In plaats daarvan roept de FNV gemeenten op zich actief te verzetten tegen dit landelijke kabinetsbeleid dat burgers in de kou zet. We roepen de lokale overheden op dit niet alleen via brieven te doen, maar vooral door het - samen met anderen - organiseren van demonstraties en acties, waaronder het solidair zijn met stakingen.

2. Proactief armoedebeleid voor alle groepen

Het landelijke minimumloon en daaraan gerelateerde uitkeringen, zoals de bijstand, zijn te laag. Dit blijkt ook als we ze vergelijken met de Europese armoederisicogrens (60 % mediaan inkomen = 16 euro per uur). Dit is één van de oorzaken dat een proactief en breed gemeentelijk armoedebeleid absoluut noodzakelijk is voor een armoedevrije gemeente. Aan gemeenten vragen we concreet om:

- de drempel voor armoedebeleid, inclusief kindregelingen, kwijtschelding van lokale lasten en de collectieve zorgverzekering, op 150 % van de bijstandsnorm te zetten;
- actief beleid op het bereiken van onzichtbare groepen als werkende armen, ouderen met alleen AOW of onvolledige AOW en personen met problematische schulden;
- concrete hulp voor aanvragen van voorzieningen en toeslagen;
- goede en laagdrempelige schuldhulpverlening;
- ambtshalve uitkeren van de individuele inkomenstoeslag na 3 jaar;
- de bijzondere bijstand laagdrempelig toegankelijk te maken, uit te keren als gift en deze minimaal beschikbaar te maken voor rechtsbijstand, witgoed en noodzakelijke medische kosten;
- een ruimhartige tegemoetkoming in de zorgkosten voor chronisch zieken en gehandicapten;
- de studietoelage voor mensen met een erkende beperking op € 300 vast te stellen;
- een nultarief in de Wmo voor minima tot 150 % van het wettelijk sociaal minimum.

3. Ruimte voor vertrouwen; experimenteer met regelvrije bijstand

We zien dat de nadruk op repressie, voor mensen die afhankelijk zijn van overheidsvoorzieningen, leidt tot een mensonterende bureaucratie die mensen verder van de maatschappij afdrijft. Voorbeelden zijn de toeslagenaffaire, maar ook mensen in de participatiewet die duizenden euro's boete krijgen omdat ze boodschappen van de bureaus aannemen of een verkeerd vinkje zetten. Daarom vinden we dat gemeenten meer uit moeten gaan van vertrouwen en minder van regelbureaucratie en repressie. We willen gemeenten daarbij nadrukkelijk uitdagen om te experimenteren met een regelvrije bijstand. Dit verlicht de chronische stres bij deze doelgroep, waardoor ze menswaardiger kunnen leven en gemakkelijker de weg uit de armoede kunnen invoeren. Door het invoeren van kan-bepalingen in de Participatiewet, kunnen gemeenten vaker kiezen om te werken vanuit vertrouwen. Hoewel het wetsvoorstel nog niet door de Tweede en Eerste Kamer is goedgekeurd, pleiten wij alvast voor het nemen van ruimte om de Participatiewet zo menselijk mogelijk uit te voeren wanneer deze ingaat. Wij vragen daarbij in ieder geval oog te hebben voor de zoektermijn voor jongeren, taaleis, sollicitatieplicht, giftengrens, inlichtingenplicht en het voorkomen van werken zonder loon.

4. Geen postcodeloterij

Door gemeentelijke beleidsvrijheid is armoedebestrijding nu te veel te vergelijken met een postcodeloterij waarbij de ene gemeente wel bepaalde hulp geeft en de andere niet. Dit creëert in onze ogen nu een te grote rechtsongelijkheid op basis van woonplaats. Daarom pleiten wij landelijk ook voor centralisering van de 6 belangrijkste tegemoetkomingen: de laptop- en meerkostenregelingen, studietoelage, collectieve zorgverzekering, individuele inkomensvoorschot en de gemeentelijke kinderopvangregelingen.

METHODOLOGISCHE BEPERKINGEN

Het is van belang om kanttekeningen bij het onderzoek te plaatsen. Zoals bij eerdere vergelijkingen van gemeentelijk beleid is vastgesteld, vormt de kritiek van FNV op de verschillen in gemeentelijk beleid ook een beperking voor het zuiver kwantitatief vergelijken van minimaalbeleid tussen gemeenten.

Omdat gemeenten veel beleidsvrijheid hebben, kan een gemeente bijvoorbeeld minder individuele inkomensvoorschot bieden dan een andere, terwijl andere voorzieningen, zoals persoonlijke budgetten via een stadspas, juist worden verhoogd. Gemeentepolissen voor aanvullende ziektekosten kunnen gelijke bijdrages hanteren, maar in soorten vergoedingen verschillen, enzovoort.

Dit maakt dat vele tabellen in dit rapport toelichtingen en kanttekeningen bevatten. Dit maakt wederom een zuivere kwantitatieve vergelijking lastig, hoewel niet onmogelijk. De gehanteerde inkomensgrenzen en referentieperiodes voor het verkrijgen van ondersteuning zijn tenslotte reëel en vergelijkbaar tussen gemeenten.

De ironie is dat juist deze kanttekening het kernprobleem blootlegt: in dezelfde situatie kan iemand in de ene gemeente wel in aanmerking komen voor bepaalde vergoedingen, terwijl dit in een andere gemeente niet het geval is. Het maatwerk blijkt sterk afhankelijk van de ambtelijke uitvoering van het beleid en is niet afdwingbaar.

GEMEENTEBELEID NOORDWEST IN KAART: INVENTARISATIE EN VERGELIJKING

1. DE INDIVIDUELE INKOMENSTOESLAG

In 2004 werd met de invoering van de Wet werk en bijstand de langdurigheidstoeslag geïntroduceerd als uniforme landelijke regeling. Deze toeslag was bedoeld voor personen van 23 tot 65 jaar die gedurende een referentieperiode (meestal drie jaar) een inkomen op bijstandsniveau hadden en geen uitzicht op inkomensverbetering. De hoogte sloot aan bij de netto AOW om inkomensgelijkheid te bevorderen.

Een aantal wijzigingen in leeftijd en referentieperiode vonden sindsdien plaats. De regeling Langdurigheidstoeslag is sinds 2009 gedecentraliseerd naar gemeenten. Toen gold dat mensen van 21 jaar en ouder die vijf jaar of langer een laag inkomen hadden (tot maximaal 110% van het sociaal minimum) recht op een toeslag hadden. De bedragen liepen van €327 voor alleenstaanden tot €466 voor gehuwden per jaar. De toeslag werd eenmalig uitgekeerd en in principe periodiek bijgesteld.

Met de invoering van de Participatiewet in 2015 werd besloten dat de toeslag voortaan als een individuele regeling zou gelden. De langdurigheidstoeslag werd toen vervangen door de Individuele inkomensvoetingsbijstand. Deze biedt meer maatwerk en wordt jaarlijks door gemeenten toegekend aan mensen met een langdurig laag inkomen en geen perspectief op verbetering.

De gemeenten kregen de beleidsvrijheid om zelf de voorwaarden voor deze toeslag vast te leggen in een gemeentelijke verordening, in het bijzonder:

- de hoogte van de toeslag,
- de duur van het laag inkomen (referentieperiode) en
- de inkomensgrens.

Voor AOW-gerechtigden geldt volgens de Participatiewet een hogere bijstandsnorm, en zij komen niet in aanmerking voor de individuele inkomensvoetingsbijstand.

WAAROM IS EEN LANGE REFERENTIEPERIODE NADELIG?

Als de referentieperiode 3 jaar is, dan moet iemand drie jaar lang een laag inkomen hebben voordat hij of zij recht heeft op de toeslag. Een lange referentieperiode betekent:

- Geen ondersteuning voor mensen die recent in armoede zijn geraakt.
- Mensen met een instabiel inkomen - bijvoorbeeld flexwerkers, zzp'ers of mensen met tijdelijke contracten - vallen vaak buiten de boot: als zij af en toe boven de inkomensgrens verdienen moeten zij opnieuw jaren wachten.
- Mensen die recent zijn verhuisd naar een gemeente of uit een andere regeling komen (bijv. uit de WW of studiefinanciering), kunnen niet meteen profiteren van de toeslag.

WAAROM IS EEN LAGE INKOMENSGRENS NADELIG?

De inkomensgrens is het maximuminkomen dat je mag hebben om de toeslag te krijgen. Als de grens bijvoorbeeld ligt op 100% van de bijstandsnorm, dan krijg je de toeslag alleen als je inkomen niet hoger is dan die norm. Als de grens wordt verhoogd naar 120% van de bijstandsnorm, dan mag je meer verdienen en toch nog recht hebben op de toeslag. Stel de bijstandsnorm voor een alleenstaande is €1.200 per maand:

- Bij een inkomensgrens van 100%: je mag maximaal €1.200 verdienen.
- Bij een inkomensgrens van 120%: je mag tot €1.440 verdienen.

Dus: een hogere inkomensgrens betekent dat mensen met een iets hoger inkomen ook geholpen worden.

WAAROM IS EEN RELATIEF LAGE VERMOGENSGRENS NADELIG?

De vermogensgrens bepaalt of iemand in aanmerking komt voor bijstand of minimaregelingen. Het gaat om het vrij te laten vermogen: spaargeld en bezittingen boven deze grens moeten eerst worden aangesproken voordat recht op bijstand ontstaat.

Vermogensgrens Participatiewet

- Alleenstaande: €8.000 (vanaf 1 januari 2026, in 2025: €7.770)
- Alleenstaande ouder en Gehuwd/samenwonend: €16.000 (vanaf 1 januari 2026, in 2025: €15.540)

Hoewel de vermogensgrens bedoeld is om te voorkomen dat mensen met aanzienlijke reserves aanspraak maken op publieke middelen, zijn de bovengenoemde grenzen relatief laag. Daardoor worden mensen vaak gedwongen hun spaargeld op te maken voordat zij recht hebben op bijstand, wat hun financiële kwetsbaarheid vergroot. Voor mensen met structurele noodzakelijke kosten of die niet (voltijd) kunnen werken, zoals chronisch zieken of mantelzorgers, belemmert een lage vermogensgrens het opbouwen van financiële buffers voor onverwachte uitgaven. Dit kan leiden tot een vicieuze cirkel van armoede.

Daarnaast verliezen mensen met een klein vermogen eerst hun financiële zelfstandigheid voordat hulp beschikbaar komt, terwijl hogere inkomensgroepen die geen beroep hoeven te doen op de bijstand deze financiële vrijheid behouden.

Een eigen woning (onder voorwaarden) en noodzakelijke inboedel tellen trouwens niet mee voor het vermogen.

GEMEENTELIJK BELEID

De tabel hieronder laat zien welke voorwaarden voor de individuele inkomens toeslag in de deelnemende gemeenten gelden. Niet alle gemeenten hebben de cijfers voor 2026 aangeleverd. Als niet anders vermeld gelden deze dus voor 2025.

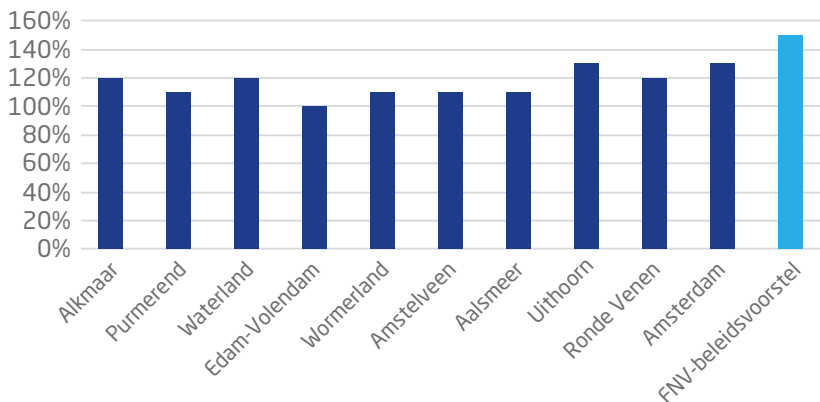
1. INDIVIDUELE INKOMENSTOESLAG					
Gemeente	Inkomensgrens (wsm)	Referte periode	Hoogte bedrag per jaar		
			Alleenstaande	Alleenstaande ouder	Gehuwd*
Alkmaar	120% vanaf 2026: 100%	3	€494 €247	€626 €313	€694 €347
Purmerend	110%	3	€513	€673	€750
Waterland	120%	3	€660	€791	€924
Edam-Volendam	100%	3	€506	€645	€719
Wormerland	110%	5	€385	€545	€605
Amstelveen	110%	3	€538	€673	€769
Aalsmeer	110%	3	€538	€673	€769
Uithoorn*	130%	3	€502	€502	€583
De Ronde Venen	120%	3	€519	€673	€750
Amsterdam	130%	3	€85	€85	€170

Alle gemeenten hanteren de vermogensgrens voor de bijstand.

Gehuwd: hetzelfde bedrag geldt met of zonder minderjarige kinderen.

Uithoorn: voor een eerste kind geldt een toeslag van €134 voor een eerste kind en €70 voor ieder volgende kind.

2. Inkomensgrens (wsm) voor individuele inkomens toeslag

De inkomensgrens verschilt per gemeente tussen 100% (Edam-Volendam) en 130% (Uithoorn en Amsterdam). Purmerend, Wormerland, Amstelveen en Aalsmeer hanteren 110%. Alkmaar, Waterland en De Ronde Venen hebben de inkomensgrens op 120% gezet.

Dat betekent dat je met hetzelfde inkomen in de ene gemeente recht hebt op de toeslag, en in de andere niet.

Daarnaast worden de zorgelijke gemeentelijke bezuinigingsplannen op armoedebeleid door kortingen vanuit het Rijk in Alkmaar vanaf 2026 al uitgevoerd: vanaf 2026 wordt de inkomensgrens (wsm) verlaagd van 120% naar 100% en worden alle bedragen gehalveerd.

De referteperiode is met 3 jaar bijna overal hetzelfde, Wormerland springt echter uit met een periode van 5 jaar.

Ten slotte zijn er grote verschillen in de bedragen waar je recht op hebt. Een alleenstaande in Amsterdam krijgt €85 per jaar, in Waterland €660. Dat scheelt €575 per jaar.

Ook in andere categorieën zijn de verschillen groot tussen de gemeenten, bijvoorbeeld bij alleenstaande ouders en gehuwden. Het verschil tussen de bedragen loopt op tot 11%, 16% (Uithoorn) en 17% (Waterland).

De gemeenten geven aan dat het verschil in de hoogte van de IIT niet betekent dat een gemeente met een lagere toeslag minder aan minimaregelingen uitgeeft. Het is mogelijk dat een gemeente redenen heeft om andere voorzieningen meer te ondersteunen.

STANDPUNT FNV

FNV erkent dat gemeentelijke beleidsvrijheid inhoudt dat een lagere individuele inkomstenstoeslag binnen een gemeente in principe gecompenseerd kan worden door investeringen in andere minimaregelingen. Voor een volledige vergelijking van de totale uitgaven aan minimabeleid zou echter een waardebeoordeling van alle lokale regelingen noodzakelijk zijn. Dit blijkt in de praktijk moeilijk uitvoerbaar.⁵

De complexiteit zit in het feit dat sommige regelingen vrij besteedbaar zijn, verschillende doelgroepen en huishoudens financieel ondersteunen, en dat vaak niet inzichtelijk is of rechthebbenden daadwerkelijk gebruikmaken van deze regelingen. Hierdoor ontbreekt een betrouwbaar beeld van de effectiviteit en reikwijdte van het minimabeleid op lokaal niveau.

Daarnaast is deze toeslag in het leven geroepen als aanvulling op de bijstandsuitkering voor inwoners die langere tijd een laag inkomen hebben en weinig kans hebben hun inkomenspositie te verbeteren. Deze groep leeft al langer onder het sociaal minimum.

Ook als andere regelingen mogelijk ruimer uitvallen, vindt FNV het niet te legitimeren dat gemeenten binnen dezelfde regio verschillende inkomensgrenzen hanteren of dat de ITT op een laag niveau wordt vastgesteld. Binnen de huidige wettelijke kaders pleit FNV daarom voor één uniforme norm:

- Inkomensgrens tot 150% van het wettelijk sociaal minimum
- Referteperiode van 3 jaar

Deze norm draagt bij aan gelijke behandeling van inwoners en versterkt de bestaanszekerheid van huishoudens die langdurig onder het sociaal minimum leven.

In plaats van verhogingen van de inkomensgrens en de bedragen, zien wij echter verlagingen. De uiterst zorgelijke bezuinigingen op sociaal beleid en de Wmo door kortingen vanuit het Rijk zien wij in Alkmaar vanaf 2026 al uitgevoerd: vanaf 2026 wordt de inkomensgrens (wsm) verlaagd van 120% naar 100% en worden alle bedragen gehalveerd.

Per januari 2027 mag de individuele inkomstenstoeslag ambtshalve worden toegekend door gemeenten. Dit betekent dat gemeenten de toeslag kunnen verstrekken zonder dat inwoners een aanvraag hoeven in te dienen, mits alle benodigde gegevens beschikbaar zijn.

De FNV pleit ervoor dat gemeenten dit dan ook doen zodat mensen niet langer allerlei formulieren hoeven in te vullen en een 'schaamtedrempel' over moeten.

5 Commissie Sociaal Minimum (2023), Een zeker bestaan. Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum, Rapport I

2. BIJZONDERE BIJSTAND

Tot 2012 konden gemeenten op grond van de Wet werk en bijstand een categoriale bijzondere bijstandsuitkering verstrekken aan specifieke groepen, zoals ouderen, chronisch zieken en gehandicapten. Deze uitkering was bedoeld als tegemoetkoming voor extra kosten die deze groepen vaak hebben. De hoogte varieerde per gemeente, maar lag doorgaans tussen €85 en €100 per persoon per jaar.

Per 1 januari 2012 is deze mogelijkheid landelijk afgeschaft. In plaats hiervan werd de (individuele) bijzondere bijstand ingevoerd. Sinds 2015 is deze individualisering in de Participatiewet verankerd. Gemeenten moeten sindsdien maatwerk leveren en inwoners moeten een aanvraag doen en aantonen dat zij noodzakelijke kosten hebben die niet uit hun inkomen of vermogen kunnen worden betaald.

Daarnaast zijn ter compensatie gemeentelijke minimaregelingen ingevoerd zoals de in dit rapport besproken collectieve zorgverzekering voor minima, stadspassen of participatieregelingen (kortingen op sport, cultuur, vervoer) en specifieke tegemoetkomingen voor chronisch zieken en gehandicapten.

De Participatiewet bepaalt dat bijzondere bijstand wordt verstrekt wanneer een alleenstaande of gezin niet beschikt over voldoende middelen om te voorzien in noodzakelijke kosten van bestaan die voortvloeien uit bijzondere omstandigheden.

Voorwaarden voor toekenning:

- De kosten zijn noodzakelijk.
- De kosten ontstaan door bijzondere individuele omstandigheden.
- De kosten kunnen niet worden voldaan uit eigen vermogen of inkomen boven de bijstandsnorm en worden niet vergoed door een voorliggende voorziening.

Bijzondere bijstand staat ook open voor mensen zonder bijstandsuitkering. De gemeente beoordeelt per individueel geval of aan de voorwaarden wordt voldaan.

Voorbeelden van kosten waarvoor bijzondere bijstand kan worden aangevraagd:

- Kosten van bewindvoering, mentorschap of curatele
- Woonkostentoeslag
- Verhuizing en inrichting bij noodzakelijke verhuizing
- Eigen bijdrage voor een advocaat
- Griffiekosten bij rechtszaken
- Medische kosten die noodzakelijk zijn

GEMEENTELIJK BELEID

De exacte invulling verschilt per gemeente. Ook de kosten soorten die onder de bijzondere bijstand vallen zijn niet in elke gemeente gelijk.

In Edam-Volendam bijvoorbeeld vallen de bovengenoemde kosten deels onder de minimaregelingen ('bijzondere bijstand op basis van groepskenmerken') en deels onder individuele bijzondere bijstand. Hier geldt ook een andere inkomensgrens voor.

De meeste gemeenten hanteren een inkomensgrens van 120% van de bijstandsnorm en een vermogensgrens afgeleid van de bijstandsnormen.

Onderstaande tabel geeft de uitkomsten van de onderzochte gemeenten weer, met bedragen per 1 juli 2025.

GEMEENTE	INKOMENSGRENS (WSM)
Alkmaar	120%
Purmerend*	120%
Waterland	120%
Edam-Volendam*	-
Wormerland	110%
Amstelveen*	130%
Aalsmeer*	110% of 125%
Uithoorn*	110% of 120%
De Ronde Venen	120%
Amsterdam	Maatwerk

Purmerend: 100% + 20% van de echtparennorm.

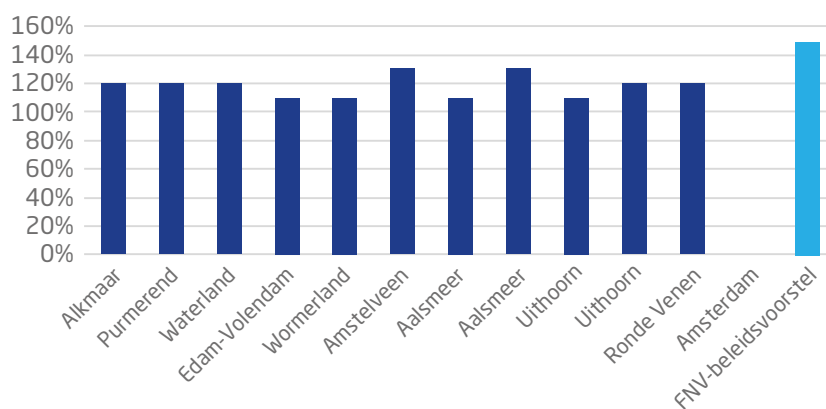
Edam-Volendam: 100% van de toepasselijke bijstandsnorm. Bij AOW-gerechtigden stellen we de AOW gelijk aan de bijstandsnorm. Draagkrachtpercentage 35% bij hoger inkomen dan bijstandsnorm. Voor sommige kosten (zoals woonkostentoeslag en levensonderhoud) draagkrachtpercentage 100%. Voor specifieke regels voor de individuele bijzondere bijstand zie [Nota bijzondere bijstand en minimaregelingen](#)).

Amstelveen: voor alleenstaande ouders is een ruimere norm van toepassing, met name ophoging van de alleenstaande norm van 70% met 20%. Voor de regeling voor kinderen is de norm 150%.

Aalsmeer: voor alleenstaande ouders is een ruimere norm van toepassing, met name ophoging van de alleenstaande norm van 70% met 20%. 110% voor inwoners bij arbeidsperspectief en 125% voor inwoners zonder arbeidsperspectief.

Uithoorn: 110% voor inwoners bij arbeidsperspectief en 125% voor inwoners zonder arbeidsperspectief.

Inkomensgrens (wsm) voor bijzondere bijstand

De meeste onderzochte gemeenten hanteren een inkomensgrens van 120% wsm. De inkomensgrens van de gemeenten Edam-Volendam en Wormerland wijken naar beneden af met 110%. Zoals de noten per gemeenten aangeven, hanteren een aantal gemeenten verschillende percentages afhankelijk van de situatie van de inwoner. Amsterdam hanteert geen percentages maar biedt maatwerk afhankelijk van draagkracht.

Voor de vermogensgrens volgen de gemeenten de Participatiewet (€15.540 voor alleenstaande ouders of gehuwde en €7.770 voor alleenstaande).

STANDPUNT FNV

Zoals het overzicht laat zien verschilt de inkomensgrens en de uitvoering van de bijzondere bijstand per gemeente, en de grenzen zijn in vergelijking met de hogere grens van 130% die gemeenten soms handhaven laag. Ook voor de bijzondere bijstand geldt: FNV pleit ervoor dat de inkomensgrens overal gelijk getrokken wordt en verhoogd naar minstens 150%.

Daarnaast betekent de afschaffing van de categoriale bijzondere bijstandsuitkering dat kwetsbare groepen niet langer automatisch een jaarlijkse tegemoetkoming ontvingen. Dit vergroot het risico op niet-gebruik van regelingen, omdat inwoners nu zelf een aanvraag moeten doen en hun kosten moeten aantonen.

Het aanvragen van bijzondere bijstand is vaak moeilijk; ook dit verschilt per gemeente. De aanvraagprocedure zou vereenvoudigd moeten worden zodat mensen ook zonder hulp en digitale vaardigheden een aanvraag kunnen doen.

3. OVERIGE GEMEENTELIJKE MINIMAREGELINGEN

Zoals eerder vermeld zijn, met de decentralisatie van landelijke minimaregelingen voor meer maatwerk, op gemeentelijk niveau regelingen getroffen ter ondersteuning van inwoners met een laag inkomen. Naast de in dit rapport besproken wettelijke regelingen⁶ omvatten gemeentelijke minimaregelingen:

- Stadspassen of participatieregelingen (kortingen op sport, cultuur, vervoer, specifieke regelingen voor kinderen)
- Studietoelage
- Witgoedregelingen
- Schuldhulpverlening
- Een belangrijke regeling is ook de (gedeeltelijke) kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, deze is hier niet onderzocht.

Deze regelingen zijn moeilijk te vergelijken en verschillen per gemeente.

GEMEENTELIJK BELEID

Zoals in de tabel hieronder aangegeven, hebben de meeste gemeenten een stadspas en/of bijdrages voor deelname aan sport en cultureel-sociale activiteiten.⁷ Hieronder zijn de antwoorden uit de enquête weergegeven, waarmee inzicht wordt geboden in de financiële tegemoetkomingen uit participatiebudgetten en mogelijke verschillen tussen gemeenten.

De lijst is niet volledig; een compleet overzicht van overige minimaregelingen is te vinden op de gemeentelijke websites die onder de tabel zijn vermeld.

6 Individuele inkomensvoetslag, bijzondere bijstand, collectieve zorgverzekering, tegemoetkomingen voor chronisch zieken en gehandicapten, compensatie eigen bijdrage Wmo en mantelzorgwaardering.

7 In dit overzicht zijn niet opgenomen de Energieloeslag (landelijk), (gedeeltelijke) kwijtschelding gemeentelijke belastingen (niet onderzocht) en de collectieve aanvullende ziektekostenverzekeringen of bijzondere bijstand (elders in deze rapportage besproken).

OVERZICHT GEMEENTELIJKE MINIMAREGELINGEN

Gemeente	Stadspas	Financiële contributie sportieve of cultureel-sociale activiteiten
Alkmaar	AlkmaarPas	<ul style="list-style-type: none"> • Persoonlijk tegoed van €200 tot €449 per jaar. • Stichting Leergeld Alkmaar: jaarlijkse contributie voor sport (€235), cultuur/kunst (€470), welzijn en school voor kinderen (4 tot 18) • Gratis zwemdiploma A (via intermediair of de Stichting)
Purmerend	Vanaf 2026	<ul style="list-style-type: none"> • €425 per volwassene • Gratis zwemdiploma
Waterland	Nee	<ul style="list-style-type: none"> • €125 per jaar breed inzetbaar
Edam-Volendam	Nee	<ul style="list-style-type: none"> • Maximaal €160 per gezinlid per jaar (voor kinderen geldt een keuzemogelijkheid tussen deze regeling en de regeling kansen voor alle kinderen: max. €250 per kind, per jaar). • Veel gratis activiteiten voor jongeren
Wormerland	Vanaf 2027	<ul style="list-style-type: none"> • Seniorenregelingen • Voedsel en kledingbank voor de Zaanstreek
Amstelveen	Amstelveenpas	<ul style="list-style-type: none"> • Gratis zwemlessen ABC diploma • Volwassenregeling: Museumkaart, bibliotheek- of zwemmenabonnement • Ouderenregeling (€300 - €375 per jaar) • Kindpakket: per schooljaar vast bedrag (4-9 jaar: €500, 9-12 jaar: €650, 12-18 jaar: €800)
Aalsmeer	Aalsmeerpas	<ul style="list-style-type: none"> • Gratis zwemlessen A diploma • Participatiefonds voor ouderen
Uithoorn	Nee	<ul style="list-style-type: none"> • Participatiebijdrages • Mogelijkheid tot kwijtschelding gemeentelijke belastingen • Declaratiefonds volwassenen
De Ronde Venen	Groene Hart Pas	<ul style="list-style-type: none"> • Stichting Urgente Noden • Stichting Leergeld
Amsterdam	Stadspas	<ul style="list-style-type: none"> • Gratis OV voor kinderen (4-11 jaar) senioren • Regeling tegemoetkoming meerkosten • Tegemoetkoming aanvullend OV • Sportvergoeding tot €350 (jeugd) en €175 (55+) • Gratis ID kaart

Alkmaar: **Werk en inkomen**

Purmerend: **Hulp bij laag inkomen**

Waterland: **Vergoedingen bij laag inkomen**

Edam-Volendam: **Regelingen voor mensen met een laag inkomen**

Wormerland: **Hulp bij een laag inkomen**

Amstelveen: **Regelingen voor extra geld**

Aalsmeer: **Werk, uitkering en bijstand, Inkomensnormen regelingen voor extra geld**

Uithoorn: **Participatiewet**

De Ronde Venen: **Laag inkomen**

Amsterdam: **Regelingen bij laag inkomen**

STANDPUNT FNV

Sinds de decentralisatie hebben gemeenten veel werk verricht om aanvullende steun te bieden. Toch schuilt in deze structuur een probleem: aan regelingen zijn voorwaarden verbonden, zoals inkomensgrenzen en leeftijds- of huishoudcriteria, waardoor aanvragers net buiten de boot kunnen vallen. Zoals het overzicht hierboven laat zien, bestaat er een veelheid aan regelingen die inwoners vaak afzonderlijk moeten aanvragen. Soms zijn maatschappelijke organisaties of uitvoeringsinstanties betrokken, soms niet. Dit roept vragen op over uitvoeringskosten en vooral het bereik van regelingen. Het probleem 'niet-gebruik' wordt aan het einde van dit hoofdstuk besproken.

Nibud⁹ concludeert in haar rapport over gemeentelijk minimabeleid dat decentralisatie heeft geleid tot groeiende ongelijkheid tussen mensen die recht hebben op dezelfde mate van inkomensondersteuning. Hoe goed gemeenten hun taak ook invullen, verschillen blijven bestaan, tenzij gemeenten onderling dezelfde minimumbijdrages afspreken of ondersteuning van lage inkomens weer landelijk wordt geregeld.

Volgens Nibud: 'Het inkomen van burgers moet voldoende zijn om de minimaal noodzakelijke uitgaven te kunnen doen, liefst zonder te hoeven putten uit meerdere potjes via verschillende loketten.' Tot die tijd blijft de postcode bepalend voor toegang tot minimaregelingen.

Dit betekent dat een forse verhoging van het minimumloon, inclusief de daaraan gekoppelde uitkeringen, noodzakelijk is. Alleen op die manier kunnen mensen rondkomen van hun inkomen en zelf keuzes maken op basis van hun persoonlijke situatie, zonder afhankelijk te zijn van de overheid.

4. COLLECTIEVE AANVULLENDE ZORGVERZEKERING

Sinds de afschaffing van de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) en de Compensatie eigen risico (CER) ligt de verantwoordelijkheid voor compensatie voor de meerkosten van chronisch zieken en mensen met een beperking bij gemeenten.

Gemeentelijke collectieve zorgverzekeringen zijn een eenvoudige en betaalbare oplossing om toegankelijkheid en betaalbaarheid van zorg te vergroten voor inwoners met een laag inkomen of verhoogde zorgbehoefte. Door collectieve afspraken met een zorgverzekeraar kunnen aanvullende verzekeringen en soms ook het eigen risico gunstiger worden aangeboden dan op de vrije markt. Daarnaast biedt een gemeentepolis een overzichtelijk pakket met vergoedingen die aansluiten bij veelvoorkomende zorgkosten in beoogde doelgroepen (bijvoorbeeld fysiotherapie, mondzorg, brillen). Via collectieve contracten kan de gemeente bovendien voorwaarden stellen aan premie, dekking en soms aan preventieve of sociale zorgcomponenten.

De korting die de gemeente geeft betreft de collectieve aanvullende verzekering omdat sinds 2023 op de basisverzekering geen korting meer mag worden gegeven. Er zijn meestal meerdere aanbieders waaruit gekozen kan worden. De polis staat open voor minima in de gemeente, ook hier geldt dus een inkomensgrens. Het is niet verplicht om deel te nemen.

GEMEENTELIJK BELEID

Voor zover we hebben kunnen nagaan, is door gemeenten bedongen dat er geen keuring wordt vereist voor deelname aan de gemeentepolis, dus dat je niet kan worden geweigerd als aan de inkomensgrens wordt voldaan. Sommige van deze polissen dekken het eigen risico van €385 per jaar, waarvoor dan wel een hogere maandelijkse premie betaald moet worden.

8 Nibud nieuwsbericht: [Rapport gemeentelijk minimabeleid](#) (2024)

Onderstaande tabel geeft de uitkomsten van de onderzochte gemeenten over dit onderwerp.

COLLECTIEVE AANVULLENDE ZORGVERZEKERING		
Gemeente	Inkomensgrens (wsm)	Bijdrage van de gemeente per maand (Aanvullende pakketten, verschillend gecompenseerd)
Alkmaar*	100% of 120% (bijstandsnorm) Vanaf 2026: 100%	Univé Compact Univé Compleet Univé Compleet (0 eigen risico)
Purmerend	120%	Zilverenkruis Optimaal 1 €12 Zilverenkruis Optimaal 2 €15 Zilverenkruis Optimaal 3 €22 Univé Compact: €12 Univé Compleet+ €30
Waterland*	100%	Univé €10 voor alle pakketten
Edam-Volendam*	110% (bijstandsnorm)	€10 (voor alle verzekeringen)
Wormerland	120%	Univé Compact €12 Univé Compleet €14 Univé Compleet (0 eigen risico) €20 Zilveren Kruis Optimaal 1 €12 Zilveren Kruis Optimaal 2 €14 Zilveren Kruis Optimaal 3 €18 (Verhoging in 2026)
Amstelveen*	130%	AV-gemeente basis €7,50 AV gemeente standaard €13,27 AV gemeente top €16,26
Aalsmeer*	130%	AV-gemeente basis €7,50 AV-gemeente standaard €12,78 AV-gemeente top €15,66
Uithoorn	130%	-
De Ronde Venen	120%	AV-gemeente basis €12,78 AV-gemeente standaard €26,62 AV-gemeente top €31,94
Amsterdam*	130%	AV1 €14,45 AV 2 €14,50 AV 3 €14,50

Alkmaar: Deelname mogelijk vanaf inkomen tot 120% van de bijstandsnorm en weinig vermogen. Zaffier betaalt mee aan de zorgverzekering voor inwoners van Bergen, Castricum, Dijk en Waard, Heiloo en Uitgeest met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm. Voor inwoners uit Alkmaar betaalt Zaffier mee voor inwoners met een inkomen tot 100% van de bijstandsnorm. Collectieve zorgverzekering voor minima | Zaffier

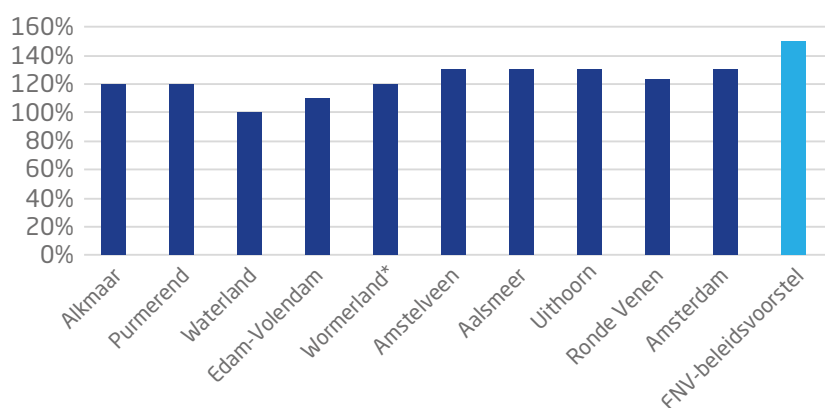
Edam-Volendam geeft een tegemoetkoming in de premie voor een aanvullende zorgverzekering en in het wettelijk eigen risico (zie ook bij overige minimaregelingen): - Een bedrag van €10 per maand als bijdrage in de premie van een aanvullende zorgverzekering - Een tegemoetkoming van €100 per persoon wanneer het wettelijk eigen risico €250 of meer is verbruikt.

Amstelveen biedt een vergoeding (maatwerkvoorziening chronisch zieken) tot €252 per jaar en voor zorgkosten (in de vorm van bijzondere bijstand) die noodzakelijk zijn en waarbij de maximale vergoeding bij de zorgverzekeraar is bereikt (b.v. voor de tandarts, fysio, dieet, of wettelijke eigen bijdrage).

Aalsmeer kent daarnaast vergoedingen voor het eigen risico (regeling zorgkosten) tot €217 per kalenderjaar, en voor zorgkosten (in de vorm van bijzondere bijstand) die noodzakelijk zijn en waarbij de maximale vergoeding bij de zorgverzekeraar is bereikt (b.v. voor de tandarts, fysio, dieet, of wettelijke eigen bijdrage).

Amsterdam biedt geen compensatie, wel een mogelijkheid tot het gespreid betalen van de eigen risico over 12 maanden. Alle niet genoten eigen risico wordt terug gestort.

Inkomensgrens (wsm) collectieve aanvullende zorgverzekering

* Wormerland: vanaf 2026: 100%

De meeste gemeenten bieden de gemeentepolis aan, de inkomensgrenzen en gemeentelijke bijdrages aan de kosten verschillen echter.

Vier gemeenten bieden regelingen tot 130% van het wsm aan (Amstelveen, Aalsmeer, Uithoorn, Amsterdam), Alkmaar de polis aan vanaf 120% van de bijstandsnorm en een bijdrage aan de kosten vanaf 100% van de bijstandsnorm, Waterland biedt de polis slechts aan bij 100%, en Wormerland vanaf 2026 ook bij 100%. Edam-Volendam biedt geen gemeentepolissen aan maar geeft een bijdrage in de premie van een - op de persoonlijke situatie af te stemmen - aanvullende verzekering.

De vermogensgrens om in aanmerking te komen is gelijk aan die voor de bijstand volgens de Participatiewet. Alleen Waterland hanteert ook hier een lagere grens van €7.575 (in plaats van €7.770 en €15.150 (in plaats van €15.150).

Over de keuze voor een polis of een individuele bijdrage kan hier geen uitspraak worden gemaakt omdat de prijs-kwaliteitverhouding afhangt van wat er in de polis aan vergoedingen aangeboden wordt.

Gemeente Waterland gaf aan dat hoewel een vrije bijdrage de keuzevrijheid vergroot en daarmee op het eerste gezicht een verruiming vormt, gaat dit gepaard met het verlies van collectieve inkoopkracht en beleidsmatige sturing. Dat kan op termijn nadelig uitpakken voor zowel de betaalbaarheid als de passendheid van de verzekering voor de doelgroep(en).

5. COMPENSATIE EIGEN RISICO IN DE GEMEENTEPOLIS

Mensen met een beperking of chronische ziekte maken vrijwel altijd het volledige eigen risico van €385 per jaar vol. Daarbovenop hebben zij extra kosten voor hulpmiddelen, vervoer, energie en niet-vergoede zorg. Uit onderzoek van het Nibud⁹ blijkt dat de helft van deze groep naast het eigen risico meer dan €500 aan zorgkosten per jaar heeft; bij een kwart loopt dit op tot meer dan €1.500. Dit terwijl mensen met een beperking gemiddeld een laag inkomen hebben.

Deze cijfers tonen aan dat deze groep ernstig moeite heeft om financieel rond te komen. Zorgmijding komt veel voor, wat leidt tot gezondheidsrisico's en hogere maatschappelijke kosten. FNV beschouwt deze situatie als een feitelijke boete op ernstig ziek zijn, die moet verdwijnen.

Het is van groot belang dat mensen met een beperking of chronische ziekte de mogelijkheid hebben om het eigen risico volledig te verzekeren of gecompenseerd te krijgen. Gemeenten kunnen hierin een sleutelrol spelen door:

- Het verstrekken van bijzondere bijstand voor niet-vergoede zorgkosten (zie sectie 2 hierboven, zoals extra regeling voor zorgkosten).
- Het aanbieden van een gemeentepolis met dekking van het eigen risico

GEMEENTELIJK BELEID

Hieronder een overzicht van het laatste. Hierbij is belangrijk te vermelden dat sommige gemeenten de eigen bijdrage wel vergoeden maar niet via de zorgverzekering, zie hiervoor het commentaar onder het tabel.

VOLLEDIGE COMPENSATIE EIGEN RISICO IN DE GEMEENTEPOLIS	
Gemeente	Compensatie in polis
Alkmaar	Ja
Purmerend	Ja
Waterland	Ja
Edam-Volendam	Gedeeltelijk
Wormerland	Ja
Amstelveen	Gedeeltelijk
Aalsmeer	Gedeeltelijk
Uithoorn	-
De Ronde Venen	Nee
Amsterdam	Nee

In vier gemeenten (Alkmaar, Purmerend, Waterland en Wormerland) kun je kiezen voor het volledig verzekeren van het eigen risico in (een van) de aanvullende zorgverzekeringen (gemeentepolis).

9 Nibud, juni 2024, [Meerkosten beperking drukken flink op huishoudbudget](#). Rapport: [Meerkosten van het leven met een beperking \(2024\)](#)

De andere gemeenten bieden maatwerk, gedeeltelijke compensatie of hanteren een eigen regeling:

- Amstelveen, Aalsmeer en Amsterdam geven geen compensatie eigen risico via de collectieve zorgverzekering maar als aparte regelingen. Amstelveen en Aalsmeer vergoeden respectievelijk € 252 en € 217 (gelijk aan de vergoeding chronisch zieken vanuit het UWV). Amsterdam biedt compensatie eigen risico aan via de Regeling Tegemoetkoming Meerkosten. De redenering hiervoor is dat de gemeenten voor elke verzekerde het eigen risico zou moeten betalen (€385) maar het niet uitgegeven eigen risico niet terug krijgen. Zij maken daarom de keuze om het geld via andere (eigen) regelingen aan inwoners te besteden. Gemeente Edam-Volendam biedt €100 per persoon wanneer het wettelijk eigen risico €250 of meer is verbruikt. De gemeente geeft aan voor een aanvulling op het bedrag te kiezen dat al ter compensatie van het eigen risico in de zorgtoeslag is verwerkt om op die manier Rijksbeleid niet te doorkruisen.
- Amstelveen biedt maatwerkvoorziening chronisch zieken tot €252 per jaar.
- Aalsmeer kent een algemene tegemoetkoming voor hoge zorgkosten.
- Amsterdam biedt geen compensatie, wel een mogelijkheid tot het gespreid betalen van de eigen risico over 12 maanden. Alle niet genoten eigen risico wordt teruggestort.

Gemeente Uithoorn heeft deze vraag niet volledig ingevuld.

6. COMPENSATIE MEERKOSTEN CHRONISCH ZIEKEN EN MENSEN MET EEN BEPERKING

Zoals in Hoofdstuk 1 al aangegeven is sinds 2015 de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) afgeschaft. Deze bood compensatie voor extra kosten in verband met chronische ziekte of beperking. De Wtcg kenden inkomensafhankelijke algemene tegemoetkoming voor de meerkosten met een jaarlijks bedrag van €150 tot €500, afhankelijk van leeftijd en zorggebruik. Daarnaast was er een korting van 33% op de eigen bijdragen voor zorgvoorzieningen.

Gemeenten werden verantwoordelijk gesteld voor het opzetten van nieuwe maatwerkregelingen. Als gevolg van de aanzienlijke bezuinigingen door de Rijksoverheid hebben de meeste gemeenten zich voornamelijk gericht op de (financieel) meest kwetsbare groepen.

GEMEENTELIJK BELEID

Hieronder een overzicht van antwoorden van de deelnemende gemeenten op de vraag of en zo ja, hoe, zij compensatie voor meerkosten vergoeden.

COMPENSATIE MEERKOSTEN		
	Ja, vast jl. bedrag (% inkomensgrens)	Ja, via de bijzondere bijstand
Alkmaar	120%	Bijzondere extra noodzakelijke kosten door een ziekte of beperking. Bijvoorbeeld extra kosten voor ontwikkeling en ontspanning (inclusief seksuele hulpverlening), dieetkosten, maaltijdkosten, slijtage en bewassingskosten en verwarmingskosten
Purmerend	120%	Dat wordt individueel bekeken. Dus als betrokkene door ziekte of beperking extra kosten moet maken (bijvb. dieetkosten, extra kledingslijtage, bewassingskosten etc.)
Waterland		Maatwerk: Voorliggende voorzieningen hebben verplichte prioriteit ('vuistregels bijzondere bijstand')
Edam-Volendam		Via de individuele bijzondere bijstand: bijvoorbeeld bewassingskosten, kledingslijtage, extra stookkosten (lijst niet limitatief). Voorwaarde: draagkrachtpercentage van 35% van het inkomen boven de toepasselijke bijstandsnorm (65% van het inkomen boven de norm wordt vrijgelaten)
Wormerland		Via de bijzondere bijstand als er geen sprake is van een voorliggende voorziening
Amstelveen	€252 (130%)	1. Een bedrag voor chronisch zieken en gehandicapten als het eigen risico 2 jaar lang zelf betaalt is. 2. Bijzondere bijstand als het noodzakelijke kosten zijn of de maximale vergoeding van de zorgverzekering is bereikt. Dit betreft kosten zoals fysiotherapie, tandarts, dieet, eigen bijdrage medicatie of de wettelijke eigen bijdrage. Voorwaarde: inkomensgrens van 130% en vermogensgrens volgens de Participatiewet.
Aalsmeer	€217 (130%)	Zie Amstelveen
Uithoorn	-	-
De Ronde Venen	Maatwerk (120%)	
Amsterdam	€300 (130%)	

In Alkmaar, Purmerend, Waterland, Wormerland, Edam-Volendam, Amstelveen, Aalsmeer en De Ronde Venen zijn de meerkosten geregeld via de bijzondere bijstand. Amstelveen en Aalsmeer hanteren de voorwaarde dat aantoonbaar het eigen risico al twee jaar achter elkaar verbruikt is en iemand geen compensatie via het UWV ontvangt. De inkomensgrens hierbij tot 130% van het wsm.

Gemeenten Ronde Venen en Uithoorn kennen geen regeling voor compensatie van (aannemelijke) meerkosten van chronisch zieken en/of mensen met beperkingen.

Amstelveen, Aalsmeer en Amsterdam hanteren een vast bedrag van respectievelijk €252, €217,29 en €300 met een inkomensgrens van 130% van het wettelijk sociaal minimum.

STANDPUNT FNV

Naast het afschaffen van het eigen risico en het tot die tijd verzekeren van het eigen risico, is meer financiële ondersteuning nodig voor deze groep. Bij voorkeur in de vorm van vaste jaarlijkse bedragen, zo mogelijk gespecificeerd naar een aantal veel voorkomende meerkosten. Deze regelingen bestaan in enkele Nederlandse gemeenten reeds. Hierbij moeten uitvoeringskosten en drempels zoveel mogelijk worden vermeden.

FNV is voor een vaste vergoeding per maand voor deze groep met een inkomen tot 150% van het sociaal minimum. Een groot aantal chronisch zieken en mensen met een beperking betalen doorgaans het volledige eigen risico, voor velen onbetaalbaar of het gaat ten koste van andere uitgaven. Een boete op ernstig ziek zijn is onwenselijk en zou moeten verdwijnen.

Tot dat hiervoor een landelijk regeling komt, zouden gemeenten een volledige compensatie moeten bieden aan chronisch zieken en mensen met een beperking met een inkomen tot 150% van het minimum.

7. COMPENSATIE EIGEN BIJDRAGE WMO

De voormalige Wtcg-regeling kende ook een compensatie van 33% op de eigen bijdragen voor de Wmo. Hierbij is onderscheid nodig tussen maatwerk (persoonlijke) voorzieningen en algemene voorzieningen (zoals maaltijdbezorging en lokaal vervoer).

Het kabinet heeft besloten per 2027 de huidige vaste eigen bijdrage te vervangen door een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage, een maatregel die de gemeenten ondersteunen gezien dat naar verwachting dergelijke maatregel de aanspraak op de Wmo zal verminderen.¹⁰

GEMEENTELIJK BELEID

De onderstaande tabellen tonen de antwoorden van gemeenten over hun Wmo-verordening over deze voorzieningen. Deze overlappen vaak met de gemeentelijke aanvullende collectieve zorgverzekering die eerder in dit hoofdstuk (sectie 3) is behandeld.

Ook de algemene Wmo-voorzieningen kunnen op individueel niveau via de bijzondere bijstand (sectie 2) of via andere minimaregelingen worden gedekt.

¹⁰ Invulling van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo per 1 januari 2027 | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl

WMO-MAATWERKVOORZIENINGEN		
Gemeente	Compensatie eigen bijdrage Wmo	
Alkmaar	Ja	Personen die geen gebruik kunnen maken van de collectieve zorgverzekering met een inkomensgrens tot 120% van de bijstandsnorm.
Purmerend	Ja	Gemeente Purmerend heeft een kwijtschelding van eigen bijdrage voor het 'Sociaal Recreatief Vervoer' (inwoners betalen wel de ritprijs), rolstoelvoorzieningen, kortdurend verblijf en dagbesteding. Daarnaast in het geval van zorgmijders die geen hulp zullen accepteren als ze een eigen bijdrage moeten betalen, en in sommige gevallen voor inwoners met problematische schulden, wanneer er verder geen toereikende mogelijkheden zijn.
Waterland	Ja	Bij een aanvullende verzekering van de Gemeentepolis wordt de eigen bijdrage maatwerkvoorzieningen Wmo vergoed. Bij een basisverzekering is het CAK-tarief uitgezonderd. De uitgebreide polis die via GezondVerzekerd in Waterland wordt aangeboden bevat een 100% compensatie voor de bijdragen aan de Wmo, in Waterland hoofdzakelijk vormgegeven door maatwerkvoorzieningen.
Edam-Volendam	Ja	Voor kindvoorzieningen of rolstoelen wordt nooit een eigen bijdrage gerekend. SRV heeft geen reguliere eigen bijdrage van de Wmo, maar wel een eigen bijdrage voor opstaptarief en kilometerprijs. Er zijn situaties waarbij inwoners schulden hebben of door eigen bijdrage geen ondersteuning accepteren terwijl dat wel noodzakelijk is. In die gevallen wordt een persoon soms vrijgesteld van eigen bijdrage.
Wormerland	-	-
Amstelveen	Nee	
Aalsmeer	-	-
Uithoorn		De inwoner is geen eigen bijdrage verschuldigd voor het gebruik van collectief vervoer. Wel betaalt de inwoner een opstaptarief en een prijs per rit. Ook is er geen bijdrage onderhoudsplichtige ouders in het geval van een nieuwe toekenning van een maatwerkvoorziening of pgb ten behoeve van een woningaanpassing voor een minderjarige inwoner.
De Ronde Venen	-	-
Amsterdam	Ja	Er wordt geen eigen bijdrage gerekend voor dagbesteding, aanvullende individuele ondersteuning en logeeropvang. Daarnaast bestaat een (tijdelijke) vrijstellingsregeling voor inwoners met (dreigende) schulden.

Geen gemeente heeft een algemene compensatie voor de eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen in de Wmo. Purmerend, Edam-Volendam, Amstelveen, Aalsmeer en Amsterdam geven wel aan dat enkele voorzieningen binnen de Wmo zijn vrijgesteld van een eigen bijdrage. Dit betreft bijvoorbeeld kosten voor rolstoelvoorzieningen, dagbesteding of in het geval van schulden.

In Amstelveen en Aalsmeer worden er voor kinderen waarvoor een woningaanpassing noodzakelijk is geen eigen bijdrage gevraagd. In sommige gemeentepolissen wordt de eigen bijdrage volledig gecompenseerd.

WMO-ALGEMENE VOORZIENINGEN		
Alkmaar	Nee	Via de bijzondere bijstand
Purmerend	Nee	
Waterland	Nee	Er zijn geen toegespitste regelingen voor de compensatie van eigen bijdrages aan algemene voorzieningen in de Wmo, deze is persoonsgebonden ingericht. Het kan per casus zo zijn dat dit via de bijzondere bijstand of via de minimaregeling wordt gedekt.
Edam-Volendam	Nee	Op dit moment zijn er nog geen algemene voorzieningen vanuit de Wmo waarvoor we een eigen bijdrage vragen.
Wormerland	Nee	
Amstelveen	Nee	Opgenomen in de aanvullende zorgverzekering van de gemeente.
Aalsmeer	Nee	Opgenomen in de aanvullende zorgverzekering van de gemeente.
Uithoorn	-	
De Ronde Venen	Ja	Eigen bijdrage Wmo wordt vergoed via de collectieve zorgverzekering
Amsterdam	-	We kennen een eigen bijdrage voor Wmo- en Bovenwettelijke voorzieningen, maar we kennen geen compensatie.. Binnen de Collectieve Zorgverzekering is er een compensatie in de AV1 voor de eigen bijdrage van 150 euro, AV voor 180 euro en AV3 voor 100%.

De meeste gemeenten geven aan dat zijn geen kwijtschelding van de eigen Wmo-bijdrage voor algemene voorzieningen hanteren, maar dat deze teruggevraagd kan worden via de collectieve ziektekostenverzekering of de bijzondere bijstand.

Amstelveen en Aalsmeer vragen geen eigen bijdrage voor algemene voorzieningen.

STANDPUNT FNV

FNV is voorstander van een gehele compensatie van de eigen bijdrage voor de Wmo voor chronisch zieken en mensen met een beperking met een inkomen tot 150% van het sociaal minimum.

Het inkomen moet worden meegewogen bij het recht op deze voorzieningen. Hoewel de vervanging van een vaste eigen bijdrage met een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in principe een goed idee lijkt, moet nog blijken of dit ook een vrijstelling betekent voor chronisch zieken en mensen met een beperking met een laag inkomen.

8. MANTELZORGWAARDERING

Het mantelzorgcompliment, zoals de voorheen landelijke regeling genoemd werd, kende aan mantelzorgers jaarlijks een bedrag uit van aanvankelijk €250, vanaf 2011 €200. Het bedrag werd uitgekeerd via de SVB en wie mantelzorger was werd door het ClZ geregistreerd.

Per 2015 is deze regeling overgeheveld naar gemeenten. Zij krijgen daarvoor een budget van 6,62% van het Wmo-budget. De gemeenten zijn vrij in de invulling van dit budget.

GEMEENTELIJK BELEID

MANTELZORGWAARDERING				
	Vast bedrag	Kostenvergoeding	Cadeaubon	Activiteiten
Alkmaar*	€200			
Purmerend	x		x	x ¹
Waterland			€50	x
Edam-Volendam*				x ²
Wormerland			€100	
Amstelveen*			€25	x
Aalsmeer*			€25	x
Uithoorn				
De Ronde Venen	€75		Word verstrekt via de Groene Hart pas	
Amsterdam*		Parkeervergunning, onder voorwaarden. Kilometervergoeding bij aanvullend openbaar vervoer Bij minimum inkomen, reiskostenvergoeding van €20 per maand.	Na bezuinigingen in 2019 niet meer. Gemeente financiert ondersteuning van mantelzorgers via Markant, Centrum voor Mantelzorg en welzijnsorganisaties in de sociale basis (vanuit de stadsdelen). Ook vanuit de buurtteams worden mantelzorgers ondersteund.	x ³

Alkmaar: Elk kwartaal een inspiratiebijeenkomst. Dit zijn creatieve workshop die mantelzorgers gratis kunnen bezoeken. Gemiddeld komen er tussen de 60 en 100 mantelzorgers. Per kwartaal bereiken we 400 mantelzorgers. Daarnaast organiseren we 6x per jaar activiteiten voor jonge mantelzorgers. Variërend van sport en spel activiteiten tot samen koken of mocktails maken. Binnen de gemeente Purmerend is er een keuze gemaakt om de ondersteuning van onze mantelzorgers onder te brengen bij een mantelzorgregisseur. Zij biedt een luisterend oor, praktische ondersteuning, kan meekijken en meedenken in een situatie vol stress. Daarnaast bieden we respijtzorg in de vorm van logeren, maar ook vervanging van de mantelzorg in de vorm van vrijwilligers.

Edam-Volendam: Dit jaar een concert. Naast een jaarlijkse bijeenkomst, zijn er ook lotgenotenbijeenkomsten waar relevante thema's aan de orde komen. Mantelzorg ondersteuner is gratis te raadplegen. Daarnaast heeft het wijksteunpunt de taak om de mantelzorgers te ondersteunen op allerlei gebied. Zij verwijzen en begeleiden ook door naar andersoortige ondersteuning, hulpverlening indien nodig. Voor de jonge mantelzorgers wordt samen met jongerenorganisaties een aparte bijeenkomst georganiseerd. Ook is er de mogelijkheid om gebruik te maken van respijtzorg via vrijwillige inzet van maatjes en logeerszorg of dagbesteding voor mensen met dementie.

Amstelveen en Aalsmeer: Jaarlijks wordt een weekendje weg georganiseerd. Verder hebben we Mantelzorg & Meer. Een aparte organisatie die mantelzorgers ondersteuning geeft.

Amsterdam: Jaarlijkse activiteiten (met of zonder maaltijd) in de stadsdelen voor mantelzorgers op de dag van de mantelzorg d.d. 10 november. Ook worden op andere momenten in het jaar mantelzorgers gewaardeerd, bijvoorbeeld in de vorm van 'verwenactiviteiten' waar zij aan kunnen deelnemen.

Alleen Alkmaar (€200) en Purmerend (bedrag niet aangegeven) geven aan een vast jaarlijks bedrag voor mantelzorgers te verstrekken. Purmerend, Waterland (€50), Wormerland (€100), Amstelveen (€25) en Aalsmeer (€25) verstrekken cadeaubonnen of geld via de stadspas (De Ronde Venen: €75).

Purmerend, Waterland, Edam-Volendam en Amsterdam organiseren hiernaast ook bijeenkomsten en/of workshops. Purmerend, Edam-Volendam en Amsterdam ondersteunen mantelzorgers ook individueel via welzijnsorganisaties of buurtteams.

Amsterdam kent een vergoeding van bepaalde kosten, zoals een parkeervergunning of reiskosten.

STANDPUNT FNV

Zoals hierboven beschreven, verschillen vergoedingen en ondersteuning voor mantelzorg sterk per gemeente. FNV pleit ervoor dat het volledige budget dat het Wmo-budget beschikbaar stelt voor mantelzorg daadwerkelijk aan mantelzorgers wordt besteed, bij voorkeur in de vorm van een jaarlijks vast bedrag.

FNV waarschuwt voor de verschuiving van professionele zorg naar mantelzorg en voor de verkapte bezuiniging die ontstaat door het leunen op mantelzorg.¹¹ Daarom pleit FNV landelijk én in cao's voor betaald mantelzorgverlof.

Daarnaast verplicht de Wmo gemeenten om aanvullende financiële regelingen aan te bieden. Meerkosten moeten via de bijzondere bijstand worden gefinancierd, en mantelzorgers met een laag inkomen verdienen extra ondersteuning.

Tenslotte is het belangrijk te erkennen dat vooral vrouwen mantelzorg verlenen. Zij hebben vaak parttime en/of laagbetaalde banen en bevinden zich in een precare positie. Bij een te groot beroep op hen dreigen zij hun werk te verliezen en uit te vallen. Gemeenten kunnen dit voorkomen door mantelzorgers te ontlasten met voldoende respijtzorg (tijdelijke vervanging) en praktische ondersteuning, gericht op vrouwen.

¹¹ FNV Nieuwsbericht, oktober 2024, [FNV Mantelzorgvisie slaat alarm over 'verborgen zorgbezuiniging'. 'Gebruik overvraagde mantelzorgers niet om zorgkosten te drukken' - FNV](#)

9. HOE GEMEENTEN INWONERS INFORMEREN OVER MINIMAREGELINGEN

Gemeenten gebruiken verschillende manieren om inwoners met een laag inkomen te informeren over regelingen die hen kunnen helpen. De meeste gemeenten doen dit via:

- Berichten in lokale kranten en andere media
- Samenwerking met maatschappelijke organisaties
- Informatie op hun eigen website en sociale media
- Bijeenkomsten in de wijk of buurt

Wat gemeenten meestal niet doen:

- Ze verstrekken geen informatie via werkgevers
- Ze gaan niet langs de deuren voor persoonlijke gesprekken

Purmerend, Amstelveen, Aalsmeer en Amsterdam sturen wél persoonlijke brieven naar huishoudens die mogelijk recht hebben op een regeling voor minima. Waterland schrijft huishoudens aan die in het bestand zitten, maar niet op persoonlijke titel. Een nieuwsbrief voor bijstandsgerechtigden informeert over het recht tot regelingen.

TOELICHTING INFORMATIEVOORZIENING AAN BURGERS (NAAST DE BOVENGENOEMDE)	
Waterland	Deelname wekelijks Sociaal Plein voor inwoners, waarbij inwoners uitleg kunnen krijgen over o.a. de regelingen. Ambitie om meer in te zetten op het voorlichten en activeren van maatschappelijke organisaties/partners.
Edam-Volendam	Bij contacten met consultants gemeente, uitgebreide folder bij toekenningen eenmalige energietoeslag, reminder bij bijstandsgerechtigden, soms berichten in lokale media of via social media, Geldfit etc.
Amstelveen en Aalsmeer	Berichten via lokale media, voorlichting maatschappelijk partners (scholen, huisartsen, sociaal domein), social media campagne.
Amsterdam	Via communicatiekanalen (zoals de nieuwsbrief) van sociale woningbouwverenigingen en uitzendbureaus, via scholen. Voor uitkeringsgerechtigden via klantbegeleiders en jongerenadviseurs.

10. MINIMA INITIATIEVEN VAN MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES EN DE FNV

Er zijn ook diensten via externe ideële organisaties. Denk hierbij aan de Stichting Leergeld en de Voedselbank. We willen op deze plaats nadrukkelijk deze initiatieven vermelden omdat er vele vrijwilligers zijn betrokken die mensen in hun gemeenschap bereiken die steun in natura kunnen gebruiken. Samenwerking tussen deze organisaties en de gemeenten is van belang om het gebruik van voorzieningen te verbeteren.

Ook vakbond FNV biedt hulp ook aan mensen die geen lid zijn onder meer via het spreekuur werk en inkomen, advies sociale voorzieningen, de belastingaangifte en bij het naar werk begeleiden van mensen die bedreigd worden met ontslag. Leden met een laag inkomen hebben een lagere contributie.

11. NIET-GEBRUIK VAN VOORZIENINGEN: VERBETER BEKENDHEID EN WEES RUIMHARTIG

De doelstelling van sociaal beleid is dat iedereen een waardig bestaan kan leiden. Maar sociale voorzieningen zijn alleen effectief en doelmatig als de mensen die ermee ondersteund zouden moeten worden er ook daadwerkelijk gebruik van maken. Uit onderzoek blijkt echter dat een grote percentage van de doelgroep niet bereikt wordt. Het niet gebruikmaken van regelingen verschilt per regeling en gemeente, maar percentages van 30%-40% van niet-gebruik van sociale voorzieningen door de mensen die recht op hebben zijn geen uitzondering.¹²

Dit is zorgelijk, omdat het leidt tot grotere sociale ongelijkheid. Voor de mensen zelf betekent het dat zij nodige financiële steun niet krijgen en het risico op armoede vergroot. Politiek is het zorgelijk omdat het de legitimiteit van de verzorgingsstaat en daarmee het vertrouwen in de overheid aantast. Sinds de toeslagenaffaire is deze legitimiteit verder gedaald. Burgers mijden het aanvragen van toeslagen en regelingen door angst om achteraf geldbedragen terug te moeten betalen.

Een extern onderzoek in de gemeente Meierijstad¹³ toont aan dat meer dan de helft van de rechthebbenden niet wordt bereikt. Over de oorzaken zegt het rapport:

Zo zien we in ons onderzoek dat bij inwoners veel schaamte, wantrouwen en onwetendheid heerst. Aanvragen worden als te ingewikkeld ervaren. Ook is bij inwoners de drempel hoog om hulp in te schakelen, komen ze soms (te) laat binnen of blijven ze helemaal onder de radar.

Één aanbeveling is dat de hulpverlening nog meer outreachend zou kunnen zijn. Met andere woorden: ga actief naar de inwoners om hulp aan te bieden in plaats van te wachten totdat de inwoners zelf komen.

In een onderzoek in de regio Ten Boer¹⁴ is gekeken naar de drietrup 1) het kennen van voorzieningen, 2) het in aanmerking komen voor voorzieningen en 3) het gebruik maken van voorzieningen.

Bij het kennen van voorzieningen zijn grote verschillen in bekendheid naar voren gekomen per voorziening. Van de respondenten zijn de meesten bekend met de zorgtoeslag en de huurtoeslag. In mindere mate zijn mensen bekend met de bijstand, de kinderopvangtoeslag, het kindgebonden budget en de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Nog minder bekendheid is er met de bijzondere bijstand, de witgoedregeling en de individuele inkomenstoeslag, waar minder dan 60% van de respondenten de voorzieningen kent.

12 H. Dubois, & A. Ludwinek (Eds.). (2015). *Access to social benefits: Reducing non-take-up*, Eurofound, Publications Office of the European Union, Luxembourg. [Access to social benefits: Reducing non-take-up | Eurofound](https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/06/15/bijlage-iii-inspectie-szw-rapportage-niet-gebruik-algemene-bijstand) Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2022). *Niet-gebruik van de algemene bijstand*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/06/15/bijlage-iii-inspectie-szw-rapportage-niet-gebruik-algemene-bijstand>

13 Verwey-Jonker Instituut (2023, p. 4-5). *Op weg naar een effectieve armoedeaanpak in Meierijstad*, <https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/op-weg-naar-een-effectieve-armoedeaanpak-in-meierijstad/>

14 Schuiling, R. (2024, p. 40) Niet-gebruik van sociale voorzieningen in regio Ten Boer, Masterscriptie Sociologie: Politiek Maatschappij en Beleid, Rijksuniversiteit Groningen. <https://oisgroningen.nl/open-onderzoek/niet-gebruik-van-sociale-voorzieningen-in-regio-ten-boer/>

Het ligt voor de hand dat in de hier onderzochte gemeenten het niet-gebruik min of meer dezelfde omvang heeft. FNV adviseert gemeenten om hiernaar onderzoek te doen om effectieve maatregelen te treffen om niet-gebruik terug te dringen.

NIET-GEBRUIK VAN VOORZIENINGEN BIJ LAAG INKOMEN

Ook de Arbeidsinspectie heeft in 2022 uit onderzoek geconcludeerd dat de inkomensondersteuning van gemeentes niet voor iedereen toegankelijk is:

De onbekendheid met regelingen speelt hierbij een belangrijke rol. Bijstandsgerechtigden zijn bijvoorbeeld vaak simpelweg niet op de hoogte van aanvullende minimaregelingen, zoals de bijzondere bijstand en de inkomenstoeslag.

Wat ook meespeelt is dat het (veelal digitale) aanvraagproces voor veel mensen ingewikkeld is. Dit bevestigen zowel professionals in de uitvoering als klanten. Daarbij is de geboden hulp bij het aanvragen van inkomensvoorzieningen vaak beperkt en wordt een groot beroep gedaan op de zelfredzaamheid van klanten. Uitvoeringsprofessionals zeggen veelal zicht te hebben op vroegtijdig afhakers in het aanvraagproces, maar benaderen deze groep lang niet altijd.

Daarnaast valt op dat gemeenten bij het vaststellen van de benodigde inkomensondersteuning niet altijd rekening houden met persoonlijke omstandigheden. De ruimte die de regelgeving daarvoor biedt, benutten zij om uiteenlopende redenen niet altijd ten volle. Hierdoor komen mensen soms onnodig in financiële problemen.

FNV maakt zich zorgen om de toegenomen groep werkenden die niet kan rondkomen van hun inkomen. Niet iedereen met een laag inkomen is in beeld bij de gemeente. Ook werkgevers hebben daarom een taak in het verwijzen naar de gemeentelijke regelingen. Om een bewoner uit Purmerend te citeren:

Ik begrijp dat er altijd oog is voor de minima, maar als normale werkende lukt het mij ook niet rond te komen elke maand. Ik heb nu een lening nodig om rond te kunnen komen, hoe belachelijk is het tegenwoordig! Het is een feit dat de meeste mensen te weinig verdienen. Dit is heel ontmoedigend en verontrustend!

Een belangrijke aanbeveling is dat gemeentes uit moeten gaan van vertrouwen, en zo laag mogelijke drempels hanteren voor deze minimaregelingen.

Aanbevelingen om het niet-gebruik terug te dringen zijn in de genoemde onderzoeken al gedaan en liggen voor de hand. Gemeenten kunnen deze nu al toepassen.

CONCLUSIES

Op basis van de antwoorden op de enquête van verschillende de gemeenten trekken wij de volgende conclusies. Er zijn veel verschillen in het armoedebeleid van de onderzochte gemeenten. Dit is een gevolg van de decentralisatie van beleid van het Rijk naar de gemeenten. Je woonplaats bepaalt 1) óf je in aanmerking komt en 2) welk bedrag je ontvangt. Met name is in Amsterdam de inkomens toeslag met €85 per jaar zeer laag.

- De inkomensgrens voor individuele inkomens toeslag in de onderzochte gemeenten varieert van 110% tot 130%. Dit creëert niet alleen grote verschillen tussen aanpalende gemeentes maar is te laag om fatsoenlijk rond te komen.
- In anticipatie op bezuinigingen van het Rijk zien wij nu in gemeenten al een verlaging van de bedragen van de individuele inkomens toeslag en van de inkomensgrens om in aanmerking te komen voor sociale voorzieningen. Dit is een zeer zorgelijke ontwikkeling, aangezien deze bedragen en inkomensgrenzen nu al tekortschieten voor mensen die rond de armoedegrens leven.
- De eenvoudige regeling is na de afschaffing Wet van de tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) slechts deels vervangen en dan met regelingen, waarvoor een aanvraag moet worden gedaan met als gevolg uitvoeringskosten en een hogere drempel.
- Niet alle gemeenten bieden een gemeentelijke (collectieve) aanvullende ziektekostenverzekering aan, en er zijn verschillen in de hoogte van de bijdrages.
- Gemeenten ontvangen van het Rijk circa 6.5% van het WMO-budget voor mantelzorgondersteuning en waardering en kunnen zelf bepalen hoe ze dit bedrag besteden. We zien dat gemeenten in de regio hier zeer verschillend mee omgaan. Het bedrag dat aan mantelzorgers wordt uitgekeerd, is veel minder dan het voormalige landelijke mantelzorgcompliment.

Uit de leden enquête blijkt:

- De meerderheid van respondenten geeft aan niet (zeker) te weten waar zij moeten aankloppen bij een hulpvraag. In Amsterdam en Amstel-Meerlanden geeft de overgrote meerderheid aan niet bekend te zijn met de sociale kaart van de gemeente.

AANBEVELINGEN

Hoewel gemeenten beleidsvrijheid hebben in de uitvoering van sociaal beleid, is hun financiële invloed beperkter dan die van het Rijk, omdat zij slechts in beperkte mate eigen middelen kunnen heffen en grotendeels afhankelijk zijn van rijksfinanciering. Structurele inkomensverbetering ligt daarom primair op rijksniveau.

Zoals in de inleiding al gezegd, heeft de Advies Commissie sociaal minimum in 2023 duidelijk uitgesproken: als het Rijk geen extra maatregelen neemt vallen mensen die op het sociaal minimum leven de komende jaren in armoede. Daarom voert FNV actief campagne richting de landelijke politiek om de middelen voor sociaal beleid te verhogen en om bepaalde regelingen te hercentraliseren.

HET BORGEN VAN BESTAANSZEKERHEID VRAAGT OM ACTIE VAN HET RIJK

Gedetailleerde aanbeveling voor stelselwijzigingen zijn door verschillende commissies en onderzoekers al gedaan.

De vakbond eist:

- Het **minimumloon moet omhoog**, inclusief de daaraan gekoppelde uitkeringen. De referentiewaarde moet 60% van het mediane loon worden, **momenteel €16**, zoals voorgeschreven in de EU richtlijn toereikende minimumlonen, en dat de aan het minimumloon gekoppelde uitkeringen en de AOW meestijgen.¹⁵
- Het **sociaal minimum moet substantieel omhoog**.

Alleen op die manier kunnen mensen rondkomen van hun inkomen en zelf keuzes maken op basis van hun persoonlijke situatie, zonder afhankelijk te zijn van de overheid.

DE GEMEENTE HEEFT EEN BELANGRIJKE ROL

Naast het verhogen van het sociaal minimum op landelijk niveau, speelt de gemeente een belangrijke rol. Gemeenten hebben de wettelijke taak om inwoners met een laag inkomen, chronisch zieken en mensen met een beperking financieel te ondersteunen en beschikken daarbij over aanzienlijke beleidsvrijheid. Zo kunnen gemeenten de inkomensgrenzen voor toeslagen en minimaregelingen verhogen, procedures vereenvoudigen en ambtshalve toepassen. Daarnaast kunnen gemeenten actief inzetten op het bereiken van doelgroepen en ambtenaren instrueren om regels ruimhartig en mensgericht te interpreteren.

Concreet betekent dit:

- FNV is voor een **ruime norm voor alle gemeentelijke minimaregelingen van 150%** van het wettelijk sociaal minimum.¹⁶
 - Ook **werkenden met een laag** inkomen worden geholpen om rond te komen. De FNV vindt dat de individuele inkomenstoelage moet toegekend na **drie jaar laag inkomen** en het maximaal toegestane bedrag moet uitgekeerd worden.
 - Bij de **bijzondere bijstand** geldt hetzelfde. Wij pleiten ervoor dat de bijzondere bijstand altijd een gift is, en altijd beschikbaar is voor rechtsbijstand, witgoed en noodzakelijke medische kosten.
 - **Kinderen** van ouders die tot 150% van het sociaal minimum verdienen en van ouders die schulden hebben, zouden **overal recht moeten hebben op kindpakketten**.
- Gemeenten moeten **alle armoedemiddelen benutten** die ze uit het gemeentefonds krijgen voor de doelgroepen, ook als het geld niet geormerkt is. **Gemeenteraden moeten hierop toezien**.
- Onderzoek toont aan dat de huidige minimaregeling niet voldoen om mensen uit armoede te houden. **Bestaande financiële hulp** (zoals de individuele inkomenstoelage) moeten **niet verlaagd maar juist verhoogd worden**.

15 Voor een onderbouwing zie [De Minimumloongids - Voor 16](#)

16 Gemeenten moeten hiervoor de middelen krijgen van het Rijk. Dit geld moet zijn 'geormerkt' en 100% worden besteed. Gemeenteraden horen op de besteding toe te zien.

- FNV wil dat minimaregelingen niet verschillen tussen gemeenten. **De ondergrens moet voor iedereen in Nederland gelijk zijn.** Inkomensnormen, bedragen en vergoedingen moeten gelijk zijn. Het mag niet uitmaken waar je woont of je recht op hebt op een regeling en op welk bedrag je kan rekenen.
- Houd voorzieningen toegankelijk voor iedereen. Een gratis abonnement voor WMO-voorzieningen tot 150% bijstandsnorm. Dus: **geen eigen bijdrage voor minima.** Minimaregelingen moeten, waar mogelijk, **automatisch** worden verstrekt dus zonder aanvraag, indien duidelijk is dat inwoners in aanmerking komen: volg het voorbeeld van Almere om kwijtschelding van lokale lasten automatisch toe te kennen aan inwoners die gebruikmaken van minimaregelingen of bijstand.
- **Behoud de gemeentepolis** voor minima, ook als het Rijk hierop gaat bezuinigen. Neem de mogelijkheid op voor het **dekken van het eigen risico via de polis en niet in een aparte regeling.** De FNV pleit voor toegang tot een collectieve zorgverzekering voor mensen tot 150% van het sociaal minimum.
- FNV pleit voor een **vast bedrag voor meerkosten voor mensen met een chronische ziekte of beperking.** Daarnaast zou een volledige compensatie geboden moeten worden met een inkomen tot 150% van het minimum. Deze regelingen bestaan in enkele Nederlandse gemeenten reeds. Hierbij moeten uitvoeringskosten en drempels zoveel mogelijk worden vermeden.
- **Studietoelage voor mensen met een erkende beperking.** Niet alleen verschillende de bedragen van de toelage per gemeente, maar ook wanneer je er recht op hebt. Wij pleiten voor een **vast bedrag van €300 per maand.**
- **Werk samen.** Als bij één instantie is geconstateerd dat een inwoner met zijn inkomen recht heeft op een van de regelingen, moet dit voldoende zijn voor alle instanties die minimeleid uitvoeren en hoeft er niet bij ieder loket opnieuw te worden gecontroleerd. Conform de privacywet moet er toestemming worden gevraagd.
- Ga uit van **vertrouwen** en beperk daarmee uitvoeringskosten, bureaucratie en onnodige drempels. Breng het **niet-gebruik van sociale voorzieningen in kaart** en ontwikkel een plan van aanpak om dit te verminderen. **Volg de aanbevelingen** uit eerder uitgevoerd onderzoek.
- FNV pleit voor een **aparte arbeidsongeschiktheidsuitkering met bijbehorende ondersteuning.** Zieke werknemers horen niet in de bijstand. Daarnaast zouden regelingen voor volledige en gedeeltelijk werkhervatting lonend en transparant moeten zijn en niet leiden tot verlies van rechten en/of inkomen.
- Gemeenten moeten **ruimhartiger** zijn met het **financieel ondersteunen van mantelzorg.** FNV pleit voor volledige besteding van het Wmo-budget voor mantelzorg, een **vast bedrag per jaar** en voldoende **respijtzorg** (tijdelijke vervanging) en praktische ondersteuning voor mantelzorgers, met aandacht voor de specifieke doelgroep van **vrouwen** die mantelzorg biedt.
- **Verbeter de bekendheid van alle regelingen** door **actief doelgroepen te benaderen** en bij aanvragen te helpen. Zet de aanbevelingen die veelal zijn gemaakt op dit terrein om in de praktijk. **Betrek ook werkgevers** in de outreach activiteiten.

BIJLAGE 1: OPMERKINGEN VAN GEMEENTEN

We boden gemeenten de mogelijkheid om nog aanvullende of verduidelijkende opmerkingen mee te geven voor zaken die het minimabeleid betreffen, maar waar niet is gevraagd in onze vragenlijst.

De gemeente **Amstelveen** geeft aan een uitgebreide beleidsvisie geformuleerd te hebben die veel van de FNV-aanbevelingen al volgen.¹⁷ Met name hebben de gemeenten minimaregelingen vereenvoudigd door regelingen voor dezelfde doelgroep zoveel mogelijk samen te voegen en één inkomensgrens te hanteren versus meerdere inkomensgrenzen.

Daarnaast verstrekt de gemeente Amstelveen nu vaker een geldbedrag in plaats van een voorziening in natura, en zet individuele bijzondere bijstand ruimhartig in.

Ook heeft de gemeente Amstelveen onderzoek laten doen door de Rekenkamer naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gemeentelijk minimabeleid. Op basis van aanbevelingen die zijn gemaakt, zijn concretere doelstellingen geformuleerd en is ingezet op samenwerking met maatschappelijk partners en proactieve communicatie om het bereik van de regelingen te vergroten.

Edam-Volendam: Het recht op een toeslag is niet alleen afhankelijk van de inkomenssituatie, maar vraagt ook om een individuele beoordeling naar de mogelijkheden en inspanningen van iemand om tot inkomensverbetering te komen.

Waterland: Het bereik van het armoedebeleid in Waterland is momenteel beperkt. Wij zoeken naar manieren om dit te verbeteren, maar zijn ons bewust van enerzijds de beperkte middelen mede door de bezuinigingen vanuit het Rijk en anderzijds de moeilijkheid om geografisch verspreide armoede gelijk en goed aan te spreken. Streven is daarom ook om initiatieven in de kernen aan te moedigen met een vliegwieleffect, hierbij valt te denken aan het breed uitrollen van de MUPs van het Armoedefonds met het voorzien van een buurtkastje.

De verschillen tussen de gemeentelijke minimaregelingen zijn erg groot. Het rapport richt zich nu voornamelijk op de regelingen die vanuit de wet worden aangeboden. Dit terwijl de variatie in de vorm en omvang van de gemeentelijke regelingen ook een enorm verschil maken in waar inwoners recht op hebben - en waarvan ze (kunnen) weten dat ze er recht op hebben. Deze regelingen komen in enkele gemeenten boven de €1.000,- uit.

De gemeente kent nog meer (vergoedings)regelingen bijv. op basis van de Wet kinderopvang, bij re-integratie (gemeente heeft namelijk bij een aantal 'vergoedingen' een keuze tussen via bijstand (BUS) of via re-integratie (SRG)) etc. Daarnaast faciliteert (bekostigt) onze gemeente veel gratis activiteiten voor jongeren (dus niet korting, maar gewoon gratis), is er een fixbrigade actief voor energiebesparende klussen (naast subsidiemogelijkheden), is er een samenwerkingsovereenkomst 'Maatwerkbudget' met een lokaal initiatief (binnen het brede netwerk) etc. Binnen het brede netwerk (waaronder de gemeente) hanteren we het principe dat het niet alleen gaat om het bieden van (financiële) ondersteuning op het moment zelf, maar dat er - waar mogelijk en van toepassing - tevens (tegelijktijd) ingezet moet worden op duurzame oplossingen.

17 Raadsvoorstel gemeente Amstelveen, [Beleidsplan Armoedebeleid 2024 e.v., versterken van bestaanszekerheid](#), 7 november 2023.

Amstelveen & Aalsmeer: Het onderzoek geeft niet altijd ruimte om nuancering toe te voegen. Bij de vraag "kent uw gemeente een regeling voor compensatie van aannemelijke meerkosten van chronisch zieken en of mensen met een beperking" kan toegevoegd worden dat Aalsmeer een vaste jaarlijkse bijdrage kent en een vergoedingen via de bijzondere bijstand.

Amsterdam: Over de Wet Compensatie Eigen Risico: Het was te duur om een aparte regeling te maken voor alleen Compensatie eigen risico (CER), die hebben we eenmalig uitgevoerd in 2014. Omdat we niet alle Amsterdammers een CER regeling kunnen geven is daarom destijds besloten om de compensatie eigen risico - niet als aparte regeling - maar als onderdeel van de Regeling Tegemoetkoming Meerkosten op te nemen. Men kan deze module dus niet apart aanvragen (zoals energie of bewassing bijv.) ,maar krijgt deze automatisch toegekend als RTM wordt toegekend.

BIJLAGE 2: ERVARINGEN EN AANBEVELINGEN VAN RESPONDENTEN

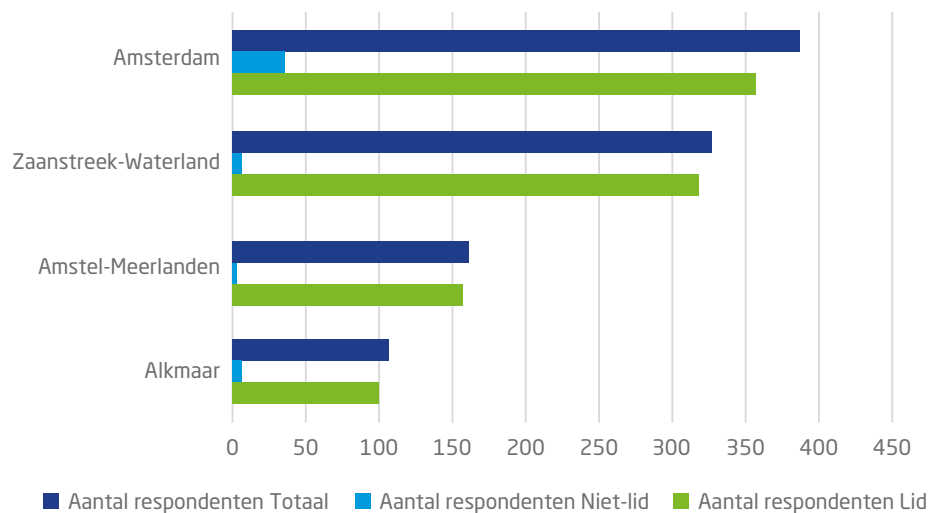
ERVARINGEN MET HET GEMEENTELIJK MINIMABELEID

FNV heeft haar leden in regio Noordwest Nederland in een peiling gevraagd naar hun ervaring met het gemeentelijk minimabeleid. Omdat de vakbond per regio en niet gemeente is georganiseerd, hanteren wij de volgende indeling voor de resultaten van de antwoorden van de ledenpeiling:

- Amsterdam
- Zaanstreek-Waterland
- Amstel-Meerlanden
- Alkmaar

Omdat in Amsterdam de peiling later is verzonden, zijn de gegevens hiervan nog niet beschikbaar.

Aantal respondenten per regio

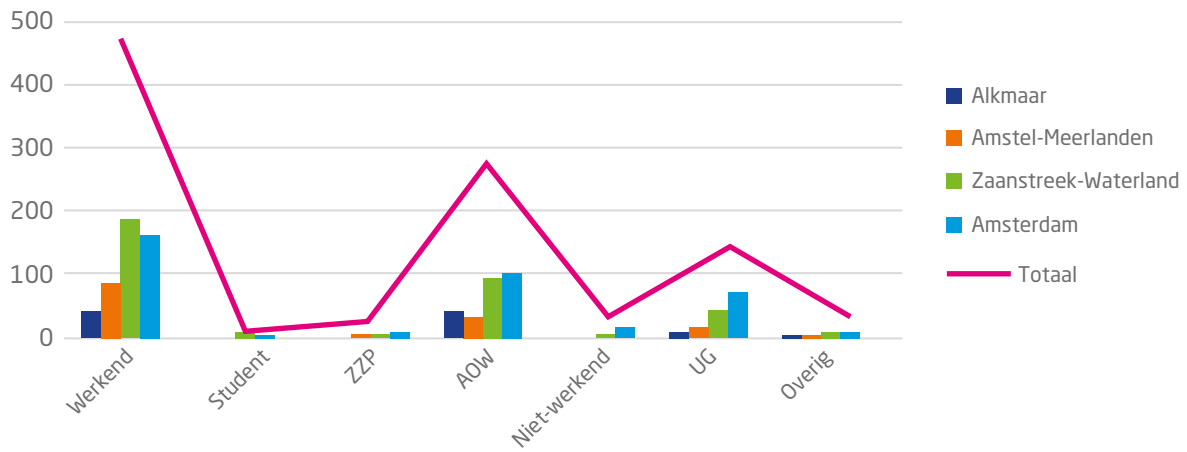

Zaanstreek-Waterland telt het hoogste aantal respondenten met 330, gevolgd door Amstel-Meerlanden (158) en Alkmaar (104).

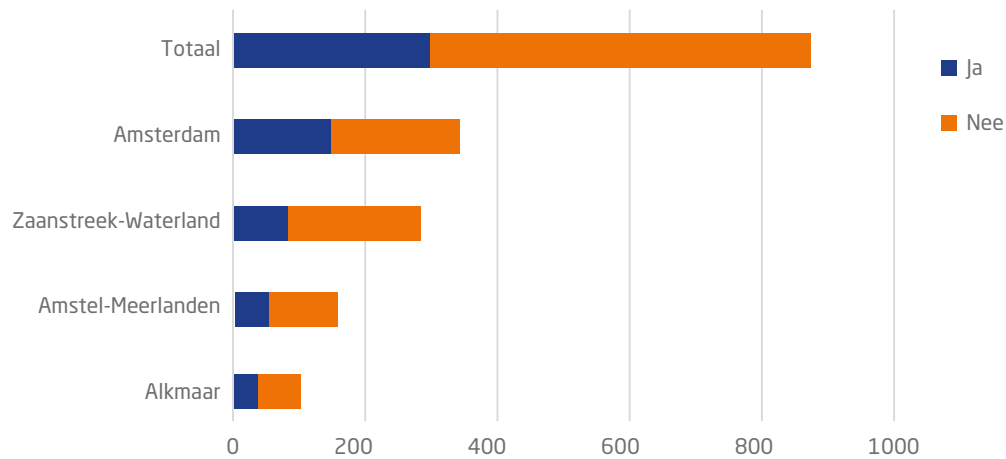
Omdat de enquête voornamelijk via de ledenbrief is verspreid, is slechts een klein aantal respondenten geen lid van FNV.

Wat betreft de werksituatie is het merendeel werkend (306), gevolgd gepensioneerden (174) en uitkeringsgerechtigden (71). De resterende 42 zijn uitkeringsgerechtigd, niet-werkend, overig, zzp'er of student.

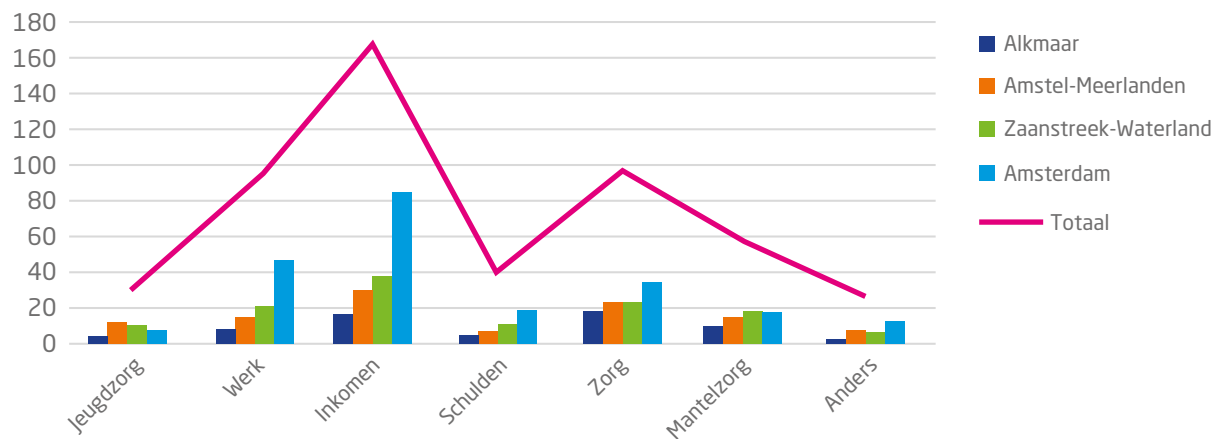
Persoonlijke situatie

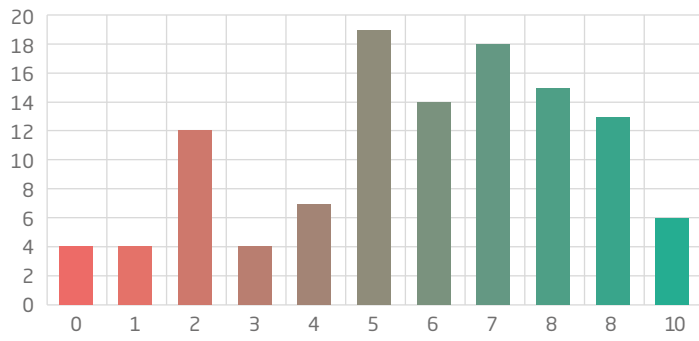
Ervaring met gemeentelijk sociaal beleid

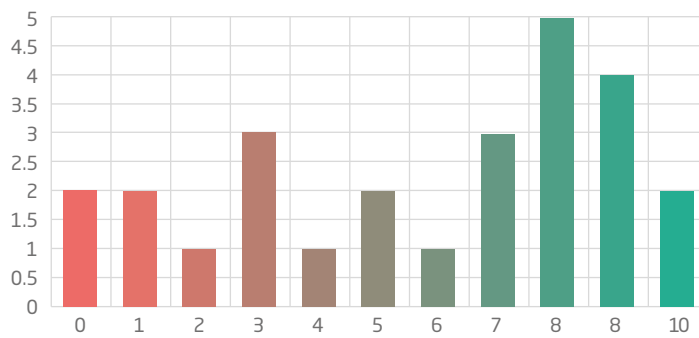
Beleidssterrein ervaringen respondenten

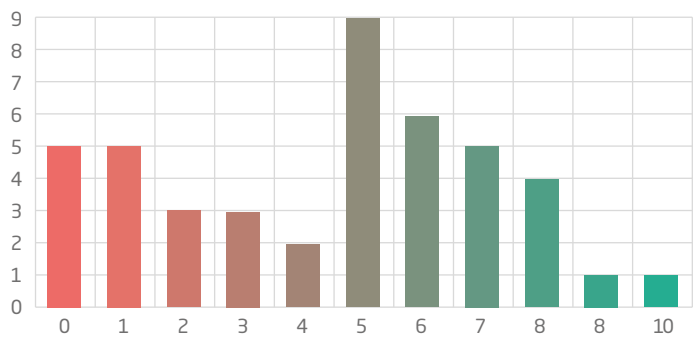
Ervaringen negatief tot positief: gemengd beeld

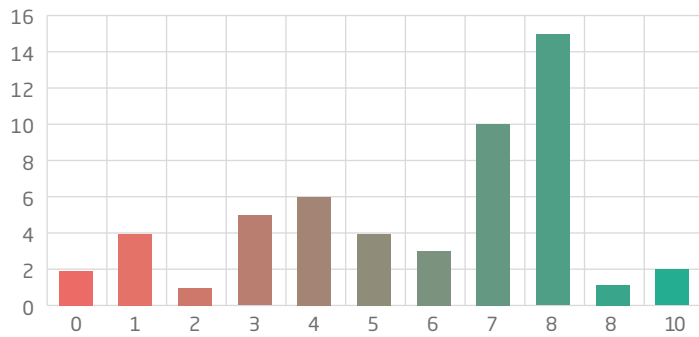
Amsterdam

Alkmaar

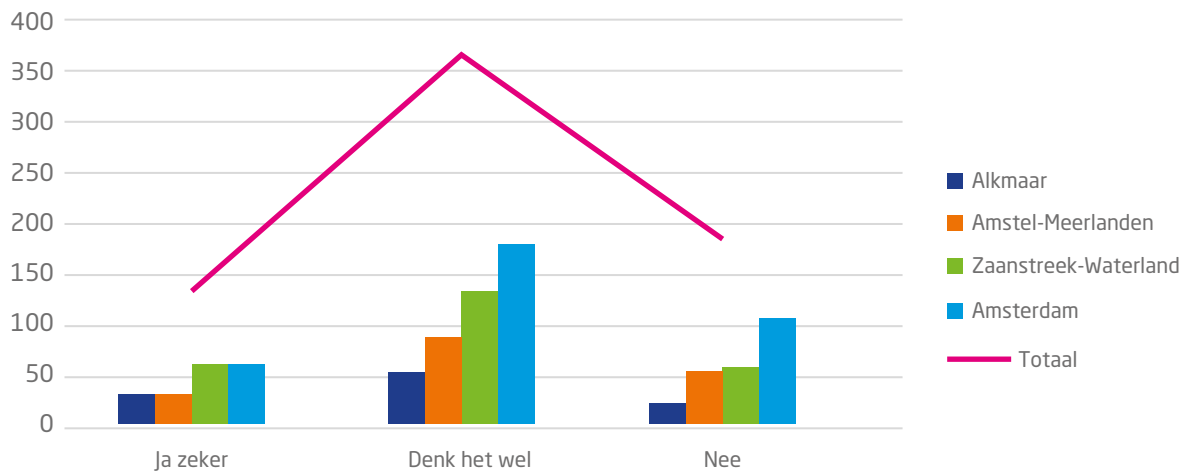
Amstel-Meerlanden

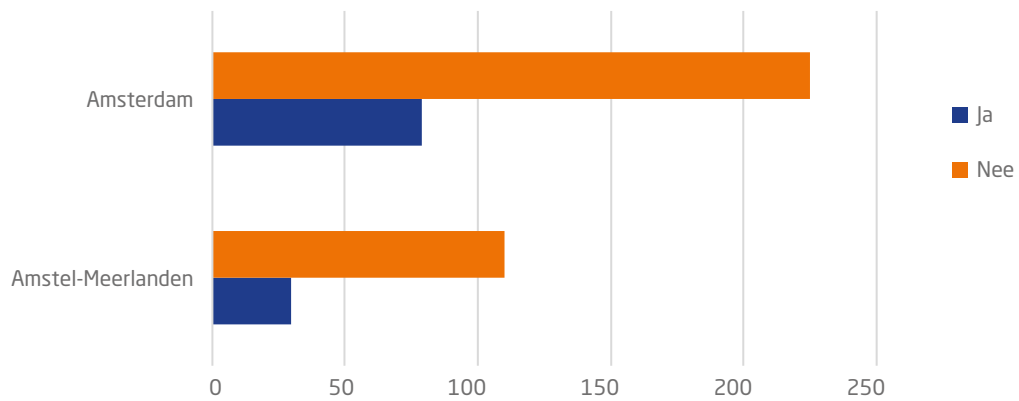
Zaanstreek-Waterland

Zaanstreek-Waterland heeft iets minder negatieve cijfers, Amstel-Meerlanden meer negatieve en gemiddelde cijfers.

Weet je waar je moet zijn bij een hulpvraag?

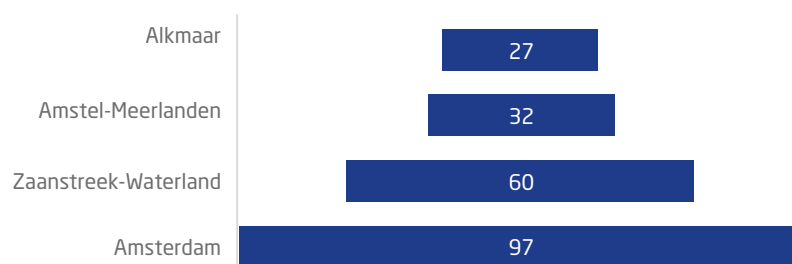

Ben je bekend met de sociale kaart?

Het volgend aantal respondenten geeft aan dat FNV contact met ze mag opnemen - onder voorwaarde van anonimiteit - als er meer achtergrond nodig is met betrekking tot hun ervaringen om deze te delen met de gemeente.

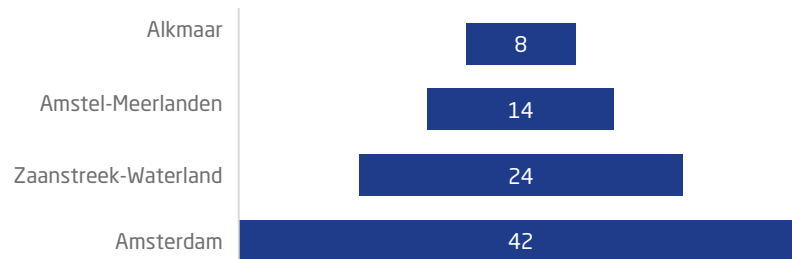
Contact opnemen voor meer achtergrond?

Het volgende aantal respondenten antwoord positief op de vraag:

Wil je eventueel samen met anderen aan de slag met het sociaal beleid in jouw gemeente?

Samen aan de slag?

AANBEVELINGEN VAN RESPONDENTEN VOOR GEMEENTEN

In de gemeenten is de vraag gesteld: 'Wat kan jouw gemeente volgens jou beter doen?' Hieronder volgt een samenvatting van de antwoorden per gemeente.

De respons was niet alleen kritisch, maar ook positief. Veel respondenten gaven aan tevreden te zijn over hun gemeente en goed geholpen te zijn bij hun (aan)vragen. Tegelijkertijd is er ook veel frustratie onder hulpzoekenden die geen ondersteuning hebben gevonden, of hebben verschillende professionals verbeterpunten aangedragen. In de hoop dat gemeenten in de dienstverlening en inrichting verbeteringen kunnen aanbrengen, zijn deze hier gebundeld per thema.

ALKMAAR

Betere voorlichting en toegankelijker

- Betere folders maken
- Een overzichtelijke website zou leuk zijn.
- Betere voorlichting over het sociaal beleid binnen de gemeente.
- Zelf meer het voortouw nemen in informatieverstrekking over alle voorzieningen en mogelijkheden. Denk aan bijeenkomsten, langs deuren gaan.
- Beter communiceren
- In ieder geval voorlichting. Mensen benaderen. Telefonisch goed bereikbaar zijn. De medewerkers van de Gemeente moeten zelf ook goed op de hoogte zijn
- Bereikbaarheid en toegankelijkheid. De afstand tussen de ambtenaar en de vrager wordt vaak als te groot ervaren. Protocolen en procedures worden vaak als onoverkomelijk gepresenteerd en zijn dan niet uitnodigend.
- Buurthuizen, bibliotheek en openbare ruimte gebruiken voor spreekuren en te wijze op de mogelijkheden.
- Brieven in Jip en Janneke taal schrijven. Doen wat wordt gezegd; en zeggen wat wordt gedaan. Coulanter omgaan als er een foutje is gemaakt i.p.v. strenge wetgeving er op los laten. Meer begrip/aansluiten op denkniveau van de cliënt. Verstand hebben van mensen met een bepaalde beperking.

Biedt ook niet nietconfessionele dienstverlening aan

- We moesten via een kerkelijke instantie een aanvraag doen voor bijstand.

Persoonlijke en tijdige communicatie

- Terugkoppeling. Loopt al MAANDEN een probleem met handhaving.
- Als het nodig is huisbezoek.
- Vooral veel persoonlijke begeleiding bieden
- Iemand gewoon vinden die full time wilt werken om de wachttijden te verminderen en niet als hoofdtaak heeft om WMO te ontmoedigen

Minder versnippering

- Minder versnippering van voorzieningen.
- Voorlichting samenwerking met andere instanties, belastingdienst, UWV.

Bereikbaarheid - digitale vaardigheid

- Niet iedereen is digitaal vaardig, dit maakt het voor deze groep mensen extra moeilijk om overal recht op te krijgen. Ook bij het verliezen van een baan heb je hulp nodig met aanvragen van de Wv.
- Digitaal solliciteren, wordt van kastje naar muur gestuurd!. Als je dit aangeeft krijg je alsnog een email waarin je alles digitaal moet opsturen...

Bezuinigingen

- Sowieso stoppen met bezuinigen op preventie en sociaal beleid.
- Meer beschikbaar stellen voor armoede beleid, i.p.v. alles maar wegbezuinigen. Ik snap dat we in een ravijnjaar zitten, maar de gemeenteraad mag van mij wel iets vriendelijker naar het sociale domein kijken.
- Eurokaartje voor bus laten bestaan.

Geen gemeentelijke belastingen voor minima

- Gemeentelijke belastingen opheffen voor minima. Zeker als dit al bekend is, zodat er niet eerst een ellenlange beoordeling hoeft plaats te vinden.

ZAAANSTAND (EDAM-VOLENDAM)

Hulp met aanvragen

- Iedereen kan begeleiding gebruiken bij het aanvragen van verschillende uitkeringen. Nu moet je zelf veel uitzoeken.
- Formulieren toegankelijker maken. Lagere administratieve lasten. Meer persoonlijke hulp en menselijke maat. Zonder digitaal vaardige hulp kom je er gewoon niet.

Sociaal minimum omhoog en meer samenwerken in de regio

- Inkomensgrenzen zijn zeer laag in Edam-Volendam (110%). Ook zijn de regelingen versnipperd en recent versoberd. Regionale versimpeling en samenwerking, zoals met bijvoorbeeld een gezamenlijke insteek voor de Waterlandregio in de in ontwikkeling zijnde Purmerendse Stadspas, kan dit soort obstakels verminderen.

Bereikbaarheid

- Bereikbaarheid van het stadhuis is hopeloos. Je kunt alleen lopend ernaar toe. En altijd met de trap of lift. Dat is lastig als je slecht ter been bent.
- Ook 's avonds open voor werkenden.
- Meer steunpunten openen om vragen te stellen over ondersteuning en subsidies.
- Bereikbaarheid op straat/ in de dorpen
- Buurthuizen bij betrekken
- Fysieke bereikbaarheid zonder parkeerkosten
- Lift, roltrap vaak niet werkend. Een onbereikbare vesting is het.
- Het stadhuis van de gemeente is voor mensen die slechter en slecht ter been zijn onbereikbaar.
- Het is hoog, slechte parkeergelegenheid.
- Kledingbank op een plek waar een bus stopt ipv achter in een bedrijventerrein.

Voorlichting en actief doelgroep benaderen (ook voor digitale leken en in het Engels)

- Heb zoveel te regelen waar ik zelf niet uit kom.
- Beter voorlichting. Ik weet niet waar ik recht op heb.
- Beter samenwerken met mensen/ professionals die wel achter de voordeur komen en de situatie direct aanschouwen.
- Voorlichting is enorm belangrijk.
- Minder digitaal
- Ik ben wel tevreden over de gemeente, maar het is lastig dat heel veel zaken alleen digitaal geregeld kunnen worden.

- Voorlichting en persoonlijk contact. Meestal gaan dingen online en niet iedereen is daar handig in.
- In communicatie is het soms een wirwar om uit te zoeken waar en bij wie je moet zijn.
- Betere voorlichting ook voor mensen die met pensioen gaan
- Helderder communiceren in de (wijk) krant
- Informatie toegankelijk maken voor iedereen die nodig zouden hebben als de gemeente wil mensen zo veel mogelijk zelf gaan oplossen. Biedt juiste en oplossingsgerichte hulp aan en doorvragen waar de inwoners echt behoefte aan hebben en daarin grondig aan en doorpakken.
- Voorlichting kan veel beter.
- Het moeilijkste is de doelgroepen te bereiken.
- Mensen die recht hebben op bijstand of andere ondersteuning vanuit hun situatie actief benaderen en het niet overlaten aan de betreffende persoon om hiervoor in aanmerking te komen. In de wirwar van allerlei wet en regelgeving overzien mensen niet altijd waar ze recht op hebben of is er schaamte om hiervoor bij de gemeente aan te kloppen.
- Luisteren naar de inwoners
- Meer bekendheid en voorlichting via de wijkteams
- Meer mensen werven in de zorg en minder bureaucratie!
- Welcome pack for non-english speakers once they are registered with the municipality.
- Beter contact met doelgroepen, die in een kwetsbare situatie verkeren.
- Een formulier maken over alle subsidieregelingen en dat verspreiden over de gehele gemeente

Ruimere toekenning minimavoorzieningen, energietoeslag

- Mensen die altijd hard gewerkt hebben en voor een uitkering komen, krijgen niets.
- Wat zijn de mogelijkheden? Ook voor mensen die tussen wal en schip vallen?
- Het gaat ook om het SWT zoals de gemeente dat inschakelt. Die zouden meer moeten meedenken met de praktijksituatie van de hulpvragers. Te snel volgt er nu een afwijzing.
- Armoede minima helpen met energierekening....het is allemaal niet meer te betalen op minima

Betere bezetting WMO loket

- Sterkere en betere bezetting WMO loket

Uitgaan van vertrouwen, minder bureaucratie, meer maatwerk

- Meer vertrouwen geven, meer maatwerk
- Zaanstad wil voor een héél klein beetje steun héél, héél veel weten. Het team Geldzorgen van het UWV beaamt deze ervaring.

Betere Jeugdzorg

- Betere jeugdzorg, steun voor bijv. zoeken naar betaalbare zorg , huur enz.

Geen uitbesteding en marktwerking

- Niet uitbesteden, maar in eigen beheer doen.
- Is uitbestede, dus niet rechtstreeks onder controle en supervisie van de gemeente.

Armoede niet stigmatiseren en obstakels wegnemen (verplicht digitale aanvragen)

- In (Edam-)Volendam is er nog een stevig stigma omtrent armoede. Dit stigma wordt ook zeker niet doorbroken. Er is veel aandacht voor sport en cultuur, waar minima zeker op meeliften, maar de toegankelijkheid van de regelingen laat te wensen over. Aanvragen moet per DigiD, wat geziene problemen met basisvaardigheden een obstakel kan zijn.

PURMEREND

Voorlichting (een loket) en actief doelgroep (ouderen) benaderen

- Een betere voorlichting en dan ook nog eens gerichter hulp aanbieden.
- Duidelijke en korte lijnen communicatie
- Een loket: Voorbeeld uitzoeken valys - website valys stuurt je naar gemeente en website gemeente stuurt naar valys. Dan is het wel een uitzoekerij.
- Meer gerichter op "ouderen" informatie verstrekken!
- De wijk ingaan met voorlichting heeft wellicht een beter bereik voor degenen die hulp nodig hebben.
- Ik vraag het eerder aan chatgpt.
- Meer gebruiksvriendelijk voor ouderen. Niet alles verplicht digitaal moeten doen.
- Via de huis aan huis bladen wijzen op de (on)mogelijkheden en de loketten waar men aan kan kloppen

Gemeentebelasting omlaag voor minima

- Geen belastingen vanuit de gemeente voor de minima.

Bereikbaarheid (voor mensen met een beperking)

- Meer invalide parkeerplaatsen
- Frequenter en goedkoper zorgvervoer o.a. ook taxi en gemeentebus voor de minima.
- Het OV is heel slecht
- Ten eerste zorgen dat als je ergens heen moet zoals stadhuis dat er gratis parkeren is.
- Gemakkelijker toegang voor mindervalide

Energietoeslag

- Lager kosten voor huur en energieverbruik

Betere bezetting/kwaliteit WMO loket

- Als je om een huishoudelijke hulp vraagt doen ze erg moeilijk bij de afdeling WMO
- Betere voorlichting geven WMO
- Dat duidelijker en sneller werken . Wacht al bijna 3/4 maanden op een WMO consulent terwijl ik IVA/WIA heb.
- Kennis en capaciteit om haar taken uit te voeren.
- Mee zoeken aan mogelijkheden voor alternatieven en hulp.
- Mensen met menselijke manieren behandelen.
- Meer individuele aandacht, meer steun bieden aan mensen
- Zorgen dat de informatie over de cliënt gedeeld kan worden zodat he niet steeds alles hoeft op te sturen.

AMSTELVEEN (AALSMEER, UITHOORN, RONDE VENEN)

1-loketbeleid

- Een loket zodat je niet met 20 verschillende instanties/mensen te maken krijgt
- Een vaste contactpersoon die je ook daadwerkelijk helpt en niet alleen informatie geeft.

Rekening houden met ontbrekende digitale vaardigheid

- Makkelijker maken voor mensen die niet digitaal vaardig zijn

Voorlichting en actief doelgroep benaderen

- Zeker betere voorlichting over de regelingen die er zijn voor minima. Ik weet bijvoorbeeld pas sinds 2021 dat chronisch zieken in de bijstand met een ziektekostenverzekering via de gemeente Amstelveen een gedeelte van hun eigen risico vergoed kunnen krijgen via de gemeente. Ook kwam ik er toen achter dat je ziektekostenverzekering je bijdrage van de wmo vergoedt.
- 1 of 2 keer per jaar een voorlichtingsdag organiseren, een koffie tafel of zo.
- Betreft voorlichting m.b.t. de procedure Woonurgentie; bij toekenning woonurgentie vervalt de urgentie als de eerst aangeboden woning door de cliënt wordt afgewezen.
- Duidelijk maken welke ondersteuningsmogelijkheden er zijn.

- Een meer sociaal gezicht tonen. Amstelveen is één van de rijkste gemeenten van Nederland. Alles hier is gericht op de vermogende Nederlander.
- Meer info geven in bv buurthuizen.
- Via buurthuizen en wat vaker huis aan huis informatie geven over mogelijke hulp over inkomen en ondersteuning mogelijk tegemoet komen van kosten.

Aanbod Amstelveens pas

- Het aanbod van Amstelveenpas was voorheen aantrekkelijker. Nu is het meer keus maar dan met een korting. Voorheen kon jezelf kiezen bijvoorbeeld kaartjes Artis.

Kortere wachttijden

- Kortere wachttijden huishoudelijke hulp. Veel sneller beslissen bij bijzondere bijstand als de cliënt al bekend is bij gemeente.
- Beter bezetting/kwaliteit WMO loket
- Maatwerk, Deskundigheid, Transparantie, Hoor en wederhoor
- Medewerkers beter informeren over bepaalde woning voorzieningen voor degene die dit nodig hebben.
- Minder bureaucratie en meer inlevend met de mensen die echt hulp en ondersteuning nodig hebben
- Van het Sociaal team een echt sociaal team maken. Nu zijn het ambtenaren die niet onafhankelijk zijn en mensen niet helpen of zo goedkoop mogelijk.

Bereikbaarheid

- Meer bussen in de vroege uren
- Openbaar vervoer belabberd na komst Uithoorn doortrekking

HAARLEMMERMEER

Betere bezetting/kwaliteit WMO loket

- Betere intake, ik kreeg geen voorlichting over het gehele pakket ondersteuning
- Zorgen voor werkenden met een laag inkomen en jonge starters
- Meer tolken om de aanvragen juist in te dienen.
- Simpelere procedures
- Minder coördinatoren - meer rechtstreeks

Samenwerking tussen gemeenten

- Bij verhuizing naar een andere gemeente WMO dossier overdragen?

Bereikbaarheid (voor ouderen en mensen met een beperking)

- Meer bankjes met rugleuning plaatsen. We gaan prat op het idee dat ouderen zolang mogelijk zelfstandig moet kunnen blijven. Daar hoort ook bij dat ouderen die slecht ter been zijn op een comfortabele manier en langere afstanden kunnen wandelen. Een goed hulpmiddel daarbij zijn meer bankjes.

Rekening houden met ontbrekende digitale vaardigheid

- Meer rekening houden met mensen die niet computervaardig zijn

AMSTERDAM

1-loketbeleid

- Voorbeeld van Mechelen volgen: een enkel sociaal loket inrichten met een contactpersoon voor de client, die ook de interne afstemming regelt. Zodat iemand maar een keer verhaal hoeft te doen en de linkerhand van de gemeente weet wat de rechterhand zegt en doet.
- Een eenvoudiger website plaatsen.
- Een centrale punt voor alle vragen.
- Je niet van het kassie naar de muur sturen.

Versnippering tegengaan, overzichtelijker, hulp bij aanvragen

- Er is te veel informatie en je weet niet altijd waar je het moet zoeken. Dat mag overzichtelijker, duidelijker.
- Huis van de wijk, Dynamo, Buurtteam, Stadsdorp. Er is te veel. Wie doet wat en waar moet je voor wat zijn.
- Het is misschien handig als de voorlichting wat minder verbrokkeld is. Dus alle mogelijkheden compact en niet in allerlei verschillende aanvragen.
- Maak de aanvragen gemakkelijk.
- Minder loketten en een duidelijke voorlichting waarmee terecht kunt met je vragen. Het is nu bijna een doolhof. Met de aanvraag voor tegemoetkoming energie visten juist de mensen die het hardst nodig buiten het net. Ik werk vrijwillig bij een buurthuis waar een groep mensen formulieren invult voor mensen. Ongeveer 50 mensen werden weg gestuurd omdat ze niet op de site konden komen komt u maar volgende week terug. U begrijpt het wel na een week was alles vergeven dus konden de mensen niet meer deze tegemoetkoming aanvragen. Ik heb tranen gezien.
- Vél betere coördinatie van de verschillende hulpverleningsinstanties. Men werkt (iig tot voor kort) geweldig langs elkaar heen.
- Zorg en begeleiding op maat. Meer en investeren in het contact met haar inwoners. Mensen die al in een traject zitten of bijstand hebben beter informeren over de voorzieningen die er zijn.

Geen uitbesteding en marktwerking

- Geen gemeentelijke schuldhulpverlening voor ex-ondernemers meer uitbesteden vanwege de administratieve chaos en lage kwaliteit van het personeel aldaar door personeelstekorten. Ondernemers in nood moeten eerst contact opnemen met de afdeling Ondernemers in Zwaar Weer van de KvK in Amsterdam, waar wel veel know-how, kennis en expertise zit.
- Ik werk als psycholoog en moet regelmatig meedenken met cliënten waar zij ondersteuning kunnen krijgen voor diverse problemen (financiën, werk, andere zorg, opvoeding, voeding en beweging). Wat mij opvalt is dat het internet overvol staat met hulporganisaties, maar dat het soms lastig is om de juiste (legitieme) hulp te vinden. Bovendien zijn er diverse partijen die voor zeer hoge prijzen hulp aanbieden. Het zou mooi zijn als er vanuit de gemeente een overzicht wordt aangeboden van alle beschikbare sociale hulp, per categorie, waarbij de privé partijen die niet gecontroleerd zijn eruit gefilterd worden.
- Stoppen met die idioterie van aanbesteding en outsourcen. Wat denken ze nou, als je iedereen op dezelfde (externe) sollicitatiecursus stuurt dat daardoor individuen meer kans op werk krijgen. En zo zit het vol met overbodige zogenaamde hulp. Mensen komen pas in hun kracht als ze een zekere basis hebben, daar moet de Gemeente aan werken. Niet die belerende wirwar van wal-in-de-sloot hulpmanagers.
- Al die commerciële bureaus voor ondersteuning hebben vooral een eigen belang en zijn niet echt voor de mensen.

Betere bezetting/kwaliteit WMO loket

- In gemeenteraadsvergaderingen wordt steeds gesproken over een onderzoek dat nodig is naar de cliënt-ervaringen in sociaal domein en Duo+, maar dat wordt niet uitgevoerd.
- Medewerkers zouden beter kunnen luisteren, kunnen proberen zich in te leven in de situatie van de persoon om wie het gaat. Sinds toeslagenaffaire is er wel verbetering
- Aanvragen duidelijk en makkelijk maken, uiteraard goede informatie en voorlichting geven.
- Betere begeleiding en betere/meer spreekuren.
- Beter luisteren naar de vraag. Ik vraag om hulp bij huishouden, dat krijg ik niet, ik krijg hulp bij administratie, wat geen vraag en geen probleem was. Ik heb geen schulden, betaal alles netjes. Dus ik weet niet wat ze komen doen, maar ik moet ze wel betalen.
- Betere /duidelijke voorlichting geven en niet laten aankomen op kennis die je niet hebt.
- De tweede keer had ik gebeld, zeiden ze dat ik op het spreekuur op maandag moest komen, en dat was het verkeerde spreekuur (het was het spreekuur "grip op je geld", maar ik had een andere, juridische vraag), daar kon ik wel een afspraak over anderhalve week met een maatschappelijk werker maken (en dat was vlug!), en van hem hoorde ik pas voor de eerst keer dat er bij de gemeente de mogelijkheid tot kwijtschelding van de gemeente- en waterschapsbelasting bestaat.

Voorlichting en actief doelgroep benaderen

- Ik wist niet van het bestaan van de sociale kaart. Had bij de bibliotheek kunnen liggen.
- Met name actief zorgen dat mensen met een minimum inkomen de voorzieningen krijgen waar ze recht op hebben. Er zijn zoveel regelingen dat van mensen niet kan worden verwacht dat zij die alle kennen en veel mensen met een laag inkomen lopen dan ook geld en ondersteuning mis.
- Actieve voorlichting op het gebied van waar hulp en steun te vinden. Nu heb ik het niet nodig, maar het had mijn leven een stuk makkelijker kunnen maken, toen ik dat wel had. Ik heb een Wajong en dat gaat niet via de gemeente, maar als ik posters of folders had gezien over Wajong en op jongere leeftijd had kunnen weten dat het een optie was, had dit de loop van mijn leven kunnen veranderen.
- Meer ruchtbaarheid geven aan de mogelijkheid om onafhankelijke cliëntondersteuning te krijgen bij bijv. aanvraag, moeilijke gesprekken of om überhaupt de weg te ontdekken in het woud van regels en voorzieningen.
- Betere voorlichting over alle regelingen voor burgers, maar vooral voor ouderen.
- Betere uitleg voor financiële hulp. Bij verlies van baan door lichamelijk aandoeningen in dit geval.
- Blijkbaar kan je via de gemeente werk krijgen of ongeschoold worden alleen weten mensen dat niet. Veel meer dit verspreiden naar de mensen zodat meerdere mensen kunnen werken.
- Bij bereiken AOW leeftijd aanbod/voorzieningen van de gemeente bekend maken via flyer of brochure etc.
- De buurtbewoners uitnodigen voor een informatiedag/avond door flyers uit te delen
- De gemeente kan dichterbij de bewoners voorlichting geven.
- De gemeente kan beter uitleggen welke voorzieningen en hulp er zijn. Ook zou snellere hulp bij schulden, werk zoeken of gezondheidsproblemen erg belangrijk zijn. Verder vind ik dat de gemeente socialer kan zijn door meer duidelijke voorlichting te geven, in begrijpelijke taal en op verschillende manieren.
- Duidelijke, compacte informatie op internet. Wie ben je en waar heb je recht op.
- Ik krijg elke maand een mail van de Gemeente Amsterdam met leuke weetjes, maar daarin mag het ook meer gaan over gezondheid en wonen en mocht je met sociale problemen of gezondheid worstelen waar je dan terecht kan voor ondersteuning.
- Informatie eenvoudiger en vertaald in verschillende talen of dat via QR code regelen.
- Meer voorlichting bijvoorbeeld bij supermarkten
- De enige plaats waar ik nu weet dat ik informatie kan krijgen is de buurtkamer.
- Minder "eenzijdig" voorlichting en meer breed voorlichting voor alle bevolkingsgroepen. Nu worden grote groepen behoeftige burgers niet meer bereikt.
- Regelingen aankondigen en uitleggen via huis aan huis blad van de gemeente / deelraadgebied.
- Wat ik jammer vind is dat de uitkeringsspecificaties alleen netto worden weergegeven. Ik heb voor de zorg- en huurtoeslag echter het bruto bedrag nodig en moet dus 2x per jaar bellen wat het brutobedrag is. Om te voorkomen dat ik terug moet betalen.

Ruimere toekenningen, ook voor werkenden

- Wij "verdienen" weer teveel dus hebben geen recht op een stadspas terwijl wij ook moeite hebben om dingen te bekostigen vooral als het gaat om ons zoontje die op de basisschool zit.
- Ik werk en heb een WIA uitkering, hierdoor heb ik een hoger brutosalairis waardoor je niet in of amper in aanmerking komt voor toeslagen, kwijtschelding of andere mazzeltje. Kijk naar het netto inkomen, dat is tenslotte wat je overhoudt als de belasting zijn deel heeft genomen.
- Al jarenlang is er een tegemoetkoming van 85€ voor alleenstaanden en een iets hoger bedrag voor samenwonenden mensen, die langdurig een uitkering hebben. Dit bedrag is veel te laag naar mate je noodgedwongen in een uitkering zit. Dit bedrag volgt niet de trend van de hoge hoge kosten.
- Vaste lasten zoals huur gas en licht verlichten
- Niet alleen voor het sociale domein, ook andere zaken zoals onderhoud openbare ruimte, vervoer, parkeervoorzieningen enz. want dat heeft ook impact op het sociale domein.
- Meer transparantie over de situatie op de arbeidsmarkt voor 55-plussers. En zelf meer mensen van deze leeftijd aannemen.
- Stadspas voor Amsterdammers onder 18 en 50 plussers ongeacht inkomen.

- Stadspas etc. niet alleen voor hele lage vermogens. Wanneer je een laag inkomen hebt maar je bent verstandig met je spaargeld wordt dat nu bestraft dat je bv geen stadspas mag. Alsof het logisch en financieel verstandig is om maar te zeggen: doe die bioscoop en sport maar van je spaargeld.
- More free activities in the region to bring the community together.
- Kunst en cultuur gratis maken
- Beleid aanpassen zodat ook mensen die deels arbeidsongeschikt zijn meer kans op de arbeidsmarkt krijgen.
- We hebben meubels nodig en een stofzuiger en een afzuigkap en een inductieplaat. De wasdroger en de keuken moeten vervangen worden. We kregen wel een bon voor korting op een koelkast of wasmachine , maar niet voor de dingen die we echt nodig hebben.
- We hebben een paspoort nodig. Zodat we na 30 jaar een keer naar mijn zus kunnen in VK. Het is bijna even duur als een ID kaart. Maar we krijgen van de gemeente wel een ID kaart maar geen paspoort.
- Werkgelegenheid creëren voor werklozen.

Gemeentebelasting omlaag voor minima

- Beter koppeling vrijstelling gemeentebelastingen en waterschapsbelasting.
- Belastingheffing verlagen.
- Procedure vereenvoudigen aanvraag kwijtschelding lokale lasten.

Automatische verstrekking bij gelijkblijvende situatie

- Bij gelijkblijvende uitkering niet ieder jaar vrijstelling aan hoeven vragen.

Vereenvoudiging regeling chronisch zieken

- Ook wordt er bij DWI geen onderscheid gemaakt voor mensen die chronisch ziek zijn en/of gehandicapt, behalve niet hoeven solliciteren. De regeling voor chronisch zieken is te veel werk voor iemand die ziek is. Maak het eenvoudiger. Laat mensen die chronisch ziek zijn en/of gehandicapt met rust en laat ons niet opdraven voor een jaarlijks gesprek.
- Personeel moet beter communiceren, er moet meer naar je situatie gekeken worden, chronisch zieken zouden niet vast moeten zitten in de bijstand.

Stadspas (weer) uitbreiden

- De stadspas zou weer korting moeten geven op bepaalde voedsel producten. De boodschappen zijn onbetaalbaar.
- Aanvraag verlenging Stadspas eerder versturen zodat het rond is voor 1 augustus.

Uitgaan van vertrouwen, minder bureaucratie, meer maatwerk, minder digitaal

- Meer begrip voor uitzonderlijke situaties.
- Soepeler, menselijker en geen bittere strijd om dat te krijgen waar je leven beter van wordt. Zeker als je ziet dat dit in andere gemeentes allemaal wel kan.
- Luisteren naar mensen, meer vanuit het vertrouwen, niet vanuit wantrouwen.
- Meer empathie aan de telefoon tonen en meer onderzoek doen naar de mensen die bijvoorbeeld echt een hulpmiddel nodig hebben.
- Meer loketten, minder elektronisch communicatie.
- Meer zorg tonen in het algemeen. Het overheersende gevoel is dat mensen aan hun lot en de commerciële belangen van organisaties zijn overgeleverd.
- Veel meer inleven in de situatie waar de inwoner van de gemeente Amsterdam zich in bevindt. Groter empathisch vermogen.
- Vertrouwen in plaats van wantrouwen.
- Vooroordelen binnen het ambtelijk apparaat aanpakken.
- Wat vooral moet veranderen is de houding naar mensen met weinig geld of schulden. Het is veelal niet hun eigen schuld. De negatieve houding en argwaan ambtenaren is het grootste probleem.
- Beter luister naar bewoners als deze om ondersteuning vragen; zorgvuldig handelen, kijken naar context en de gevolgen van het bemoeilijken van toegang tot gemeentelijke voorzieningen

Bereikbaarheid (hulpverlening en fysieke locaties)

- Bereikbaarheid: ik krijg niet altijd antwoord
- Beter bereikbaar zijn voor hún burgers.. transparantie, minder bureaucratisch, meer informatie waar burgers recht op hebben.
- Beter bereikbaar zijn, sneller afhandelen, inzichtelijker maken van de regelingen.
- Betere bereikbaarheid. Er rijdt maar 1 tram en 1 bus door Diemen. De tramhalte is 10 minuten lopen van mijn huis.

OV en aanvullend vervoer

- We kregen nu een aantal ov kaartjes cadeau, heel fijn en blij mee, maar zou heel fijn zijn als er altijd korting is voor onder andere mensen met een wao / wia uitkering en andere minima op het OV in Amsterdam. En deze kaarten waren 1 1/2 uur geldig, ik heb ze gebruikt voor ziekenhuisbezoek maar vaak lukte dat niet in 1 1/2 uur heen en terug."
- Aanvullend vervoer, niet alleen voor mensen die van alles mankeren en in de bijstand zitten.
- OV beter beschikbaar maken en goedkoop gratis voor bepaalde groepen
- OV problemen en prijzen naar beneden

Betere voorzieningen voor ouderen

- Tijd om ook de grote groepen autochtone ouderen, die ook met grote problemen mee kampen, ook te benaderen en ondersteunen.
- Dat alle Aow'ers beter kan verdienen en rond kan komen met hun geld. Alles is zo duur.
- Hulp, ik ben 90 jaar
- Het is bij ouderen niet echt overal bekend, probleem is vooral een goed OV dit wordt constant verslechterd.
- Meer aandacht voor de mobiliteit van ouderen bijv. In het ov en bij het parkeerbeleid
- Meer gerichte informatie over praktische hulp aan ouderen: hulp bij huishouden, inkomensondersteuning, vervoer meer hulpverlening bundelen (dat je niet met ieder probleem weer ergens anders terecht moet).
- Zorgen dat gepensioneerde een brief of mail krijgen waar in staat waar ze recht op hebben

Opstaan tegenover het Rijk

- Het probleem ligt niet bij de gemeente maar is landelijk: bij het feit dat door decentralisatie van de ondersteuning de wetgeving ingewikkelder is geworden waardoor zelfs hulpverleners de weg kwijt zijn. Het probleem is dat er is bezuinigd door middel van het ondoorzichtig maken van regelgeving, zodat niemand meer weet waar het juiste loket is. Ook krijgen gemeenten steeds minder geld voor meer taken.
- Harder opstellen tegenover de landelijke politiek om voor elkaar te krijgen dat het simpeler moet. Door inkomens die zonder allerlei toeslagen hoog genoeg zijn. De gemeentes kunnen harder met de vuist op tafel slaan.
- Aankaarten bij de landelijke politiek

Meer mantelzorg vergoeding

- Mantelzorg compliment weer terug bij de gemeente Amsterdam.

Rekening houden met laaggeletterdheid en digitale vaardigheden

- Buurtteams beter benaderbaar maken/meer mandaat, ook voor mensen met een taalbarrière en of laaggeletterdheid.
- Voorlichting in makkelijk taal
- Mensen inzetten om mensen te helpen: dagelijkse loketten en een telefoonnummer waar je geen doorkiesmenu krijgt, maar een ander mens.
- Communicatie helder en duidelijk geven EN..... vragen of men het heeft begrepen! Schrijf het eventueel op voor iemand.

Wonen

- Zorgen voor woningen voor mensen die in een woning wonen die te duur zijn voor hun en naar een goedkopere woning willen
- Woningtoewijzing

BIJLAGE 3: LITERATUUR EN ACHTERGROND

Advies Commissie sociaal minimum

- Rapport I: **Een zeker bestaan. Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum (2023)**
- Rapport II: **Een zeker bestaan. Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum (2023)**

Nibud (Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting)

- Nieuwsbericht: **Rapport gemeentelijk minimabeleid (2024)**
- Rapport: **Verschillen in gemeentelijk minimabeleid**. Vergelijking van 20 gemeenten

CBS (Centraal Bureau voor Statistiek)

- Nederlandse lokale overheid: **Veel centrale financiering, veel decentrale uitgaven (2020)**
- **Risico Op Armoede Bij Huishoudens - Armoede En Sociale Uitsluiting (2023)**

Centrum voor Lokaal Bestuur

- Nieuwsbericht: **Gemeentelijke minimaregelingen | CLB**
- Rapport: **Grote verschillen in minimaregelingen tussen gemeenten niet uitlegbaar en al helemaal niet verdedigbaar (2024)**

Divosa (in opdracht van VNG)

- **Verkenning armoedediensverlening, november 2025**
- Nieuwsbericht: **Fundamentele herziening armoedediensverlening nodig**

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

- **Significant-APE Niet-Gebruik Inkomensondersteunende Regelingen SZW. Een Synthesestudie (2023)**
- **Nederlandse Arbeidsinspectie Spiegel Bestaanszekerheid 2022 (2022)**

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

- Tijd voor stevige keuzes. **De houdbaarbaarheid van de Wmo 2015 in een geïndividualiseerde en vergrijzende samenleving. Eindrapportage Houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015 (oktober 2025)**

Wiardi Beckman Stichting

- Artikel: **Ondersteuning aan minima: een woud van regels vol ongelijkheid (2023)**

Verwey-Jonker Instituut

- Nieuwsbericht: **Goed geregeld? Een onderzoek naar gemeentelijke regelingen rondom financieel maatwerk voor hoge zorgkosten (2021, samen met Platform31 en Onderzoeksinstituut IVO)**
- **Op weg naar een effectieve armoedeaanpak in Meierijstad (2023)**

FNV

- **FNV Manifest Gemeenteraadsverkiezingen 2026**
- **Gemeenteraadsverkiezingen 2026 - FNV**
- Nieuwsbericht: **Grote verschillen tussen gemeenten in zorg en minimabeleid - FNV (oktober 2024)**
- Rapport: **Een verkenning van rechtsongelijkheid in het sociaal domein (2024)**
- **FNV Actiepunten Gemeentelijke Armoedebestrijding (2022)**
- Petitie: **Stop de 'postcodeloterij'**. Een eerlijker en rechtvaardiger beleid in welke gemeente je ook woont (2024)
- Nieuwsbericht: **Regelgeving Sociaal Domein moet terug naar Rijk**. Vakbond lanceert volkspetitie om decentralisatie deels terug te draaien (mei 2024)

BIJLAGE 4: TOELICHTING BELEIDSCONTEXT

BIJSTAND, MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING, WERK EN INKOMEN

Dit rapport verwijst naar diverse, deels overlappende en veranderende regelingen. Hieronder volgt een toelichting van de beleidscontext.

In 2009 kregen gemeentes met de Wet werk en bijstand (WWB) de taak om zelf te bepalen hoe ze mensen met een bijstandsuitkering begeleiden naar werk. Ook moesten zij uit een vast budget zowel uitkeringen als re-integratie betalen. In 2015 vond een tweede grote decentralisatie plaats en kregen gemeenten volledige verantwoordelijkheid voor Jeugdzorg, voor maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015). Daarnaast werd de WWB samengevoegd met de Wet sociale werkvoorziening (WSW) en delen van de Wajong en daarmee vervangen door de Participatiewet. De nadruk werd gelegd om mensen zo veel mogelijk te stimuleren om te werken, en op decentralisatie van bevoegdheden naar de gemeente.

DE WET MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING (WMO) EN DE PARTICIPATIEWET

De Wmo heeft als doelstelling dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en meedoen in de samenleving en richt zich op mensen met een beperking, ouderen en mantelzorgers. Gemeenten doen dit door huishoudelijke hulp, begeleiding, dagbesteding, en hulpmiddelen te financieren vanuit het Wmo budget.

De Participatiewet wil arbeidsparticipatie en inkomensondersteuning bevorderen. Voor mensen die (gedeeltelijk) kunnen werken, maar moeite hebben om zelfstandig werk te vinden, en mensen die een bijstandsuitkering nodig hebben bijvoorbeeld. Hiervoor zijn gemeenten verantwoordelijk voor het ondersteunen van mensen naar werk door bijstandsuitkeringen te verstrekken en re-integratie en participatie in de samenleving te stimuleren.

WAT DOEN GEMEENTES ALLEMAAL EN WIE ZIET EROP TOE?

Hoewel het sociaal minimum (de ondergrens van bestaanszekerheid) landelijk wordt bepaald, kregen gemeenten vanaf 2015 meer ruimte om aanvullende regelingen te maken, zoals de individuele inkomensvoet, de bijzondere bijstand en minimaregelingen. Dit leidde tot grote verschillen tussen gemeenten, afhankelijk van lokale beleidskeuzes, financiële ruimte en politieke voorkeuren.

Gemeentes werden volledig verantwoordelijk voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen, inclusief beslissingen over hoogte, rechtmatigheid en handhaving. Ze kregen de taak om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te begeleiden naar werk, waaronder bepalen welke instrumenten (zoals loonkostensubsidies, participatieplaatsen, sociale activering) zij daarvoor inzetten. Met het overhevelen van sociale werkvoorziening stopte het Rijk met de nieuwe instroom in de WSW en kregen gemeenten de verantwoordelijkheid om mensen met een arbeidsbeperking te ondersteunen via beschut werk en andere voorzieningen.

De financiële middelen voor de uitvoering van de Wmo en Participatiewet komen grotendeels via het Gemeentefonds en zijn niet geoordeeld. Dat betekent dat gemeenten beleidsvrijheid hebben, zolang ze voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Het toezicht richt zich dus vooral op rechtmatigheid en doelbereik, niet op de hoogte van de uitgaves.

Hierover legt de gemeente jaarlijks verantwoording af in de jaarrekening en via de SiSa-verantwoording (Single Information, Single Audit) aan het Rijk. De gemeenteraad heeft een belangrijke controlerende taak: zij ziet erop toe dat het college van burgemeester en wethouders het geld besteedt volgens de wettelijke doelen.

Daarnaast houdt het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) toezicht op de uitvoering van de Participatiewet. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) doet dit voor de Wmo. Zij controleren op financiële rechtmatigheid, inspecties en beleidsmonitoring (bijvoorbeeld via de Arbeidsinspectie op werk en inkomen, of Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd voor Wmo-onderdelen).

CHRONISCH ZIEK OF GEHANDICAPT

In 2014-2015 werden ook twee landelijke regelingen afgeschaft die mensen met chronische aandoeningen of beperkingen financieel ondersteunden bij meerzorgkosten. Met name de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) en de Compensatie eigen risico (CER). Ook hier met het argument dat deze landelijke ondersteuning ongericht (ook mensen zonder hoge zorgkosten compenseerden) en inefficiënt waren (ze bereikten de doelgroep onvoldoende). Een deel van het budget werd overgeheveld naar gemeenten, met de opdracht om maatwerkvoorzieningen te treffen voor deze doelgroep. Gemeenten kregen beleidsvrijheid om zelf te bepalen hoe ze mensen met een beperking of chronische ziekte financieel ondersteunen. En ook hier ontstond een breed scala aan lokale regelingen, met als meest gebruikte instrument de gemeentepolis. Gemeenten kunnen via deze polis aanvullende zorgkosten dekken, eigen risico afkopen en premiekorting geven. Voor gemeenten is dit een relatief eenvoudige en goedkope manier om invulling te geven aan hun taak, zonder dat ze complexe individuele regelingen hoeven op te zetten.

WAT IS HET 'SOCIAAL MINIMUM'?

Het 'wettelijk sociaal minimum' (wsm) is het bedrag dat iemand minimaal nodig heeft om van te leven. Het wordt gebruikt als norm voor uitkeringen en toeslagen, zoals bijstand en de individuele inkomensvoet.

Het sociaal minimum is afgeleid van het netto minimumloon (in 2025 is het bruto minimumloon €2.193 per maand¹⁸), en varieert afhankelijk van leeftijd en leefsituatie (alleenstaand, samenwonend, woningdeler). In 2025 is het sociaal minimum voor een alleenstaande vanaf 21 jaar €1.604 per maand.

BEDRAGEN SOCIAAL MINIMUM 2025		
Leefsituatie	Sociaal minimum per dag	Sociaal minimum per maand
Getrouwd of daarmee gelijkgesteld vanaf 18 jaar tot AOW	€103,26 voor 2 personen	€2.245,80 voor 2 personen
Alleenstaand-woningdeler vanaf 21 jaar tot AOW	€47,87 voor 1 persoon	€1.041,17 voor 1 persoon
Alleenstaande vanaf 21 jaar tot AOW	€73,79	€1.604,93
Alleenstaande van 20 jaar	€57,66	€1.254,11
Alleenstaande van 19 jaar	€42,17	€917,20
Alleenstaande van 18 jaar	€34,46	€749,51

Bron: [Sociaal minimum | UWV](#)

18 [Bedragen minimumloon 2025 | Minimumloon | Rijksoverheid.nl](#)

